

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Motivace volby rodného jména v současnosti

Bakalářská práce

Studijní program: B7310 – Filologie
Studijní obor: 7310R033 – Český jazyk a literatura
Autor práce: **Dominika Malinská**
Vedoucí práce: Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dominika Malinská**
Osobní číslo: **P13000015**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Motivace volby rodného jména v současnosti**
Zadávající katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Analyzovat a shrnout podněty, na jejichž základě v současné době rodiče v České republice pojmenovávají své děti. Postihnout nejběžnější rodná jména volená v současnosti a naznačit soudobé trendy ve volbě rodných jmen.

Požadavky:

Studium příslušné odborné literatury. Shromáždění reprezentativního antroponymického materiálu, jeho utřídění, vyhodnocení a shrnutí.

Metody:

Dotazníkové šetření. Aplikace obecných (socio)onomastických zásad a metod.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLÁHA, O. Volba rodného jména v kontextu proměn společenského klimatu českých zemí po r. 1945. In Vlastní jména v textech a kontextech. Brno : MUNI, 2014, s. 66-73.

HARVALÍK, M. Nové tendence v rozvoji současné české onymie. In Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference. 15. 17. září 2009, Ostrava. Sborník příspěvků. Ostrava Praha : OU ÚJČ AV ČR, 2010, s. 179-186.

HENYŠOVÁ, M. Jméno jako sociokulturní fenomén. Bakalářská práce. Liberec : TUL, 2009.

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/nejoblíbenější_dětská_jména

<http://www.nasejmena.cz>

KNAPPOVÁ, M. Jak se bude Vaše dítě jmenovat? Praha : Academia, 2010. (Nebo starší vydání.)

KNAPPOVÁ, M. Rodné jméno v jazyce a společnosti. Praha: Academia, 1989.

KOPEČNÝ, F. Průvodce našimi jmény. Praha : Academia, 1991. (Nebo starší vydání.)

PASTYŘÍK, S. Studie o současných hypokoristických podobách rodných jmen v češtině. Hradec Králové : Gaudeamus, 2003.

PLESKALOVÁ, J. Vývoj vlastních jmen osobních v českých zemích v letech 1000-2010. Brno: Host, 2013.

ŠRÁMEK, R. Úvod do obecné onomastiky. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Vyhláška č. 207/2001 Sb.

Zákon č. 301/2000 Sb.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

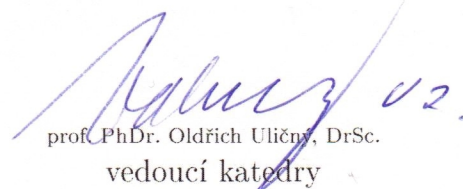
Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Václavu Lábusovi, Ph.D. za ochotu a vstřícnost při konzultacích a za cenné rady a věcné připomínky, které mi pomohly ke zpracování mé práce. Velké poděkování patří i mojí mamce a příteli, kteří mi byli během studia velkou oporou.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje problematice rodných jmen. Teoretická část se zabývá obecným vymezením pojmu rodného jména, původem rodných jmen na našem území a způsobem jejich začleňování do repertoáru slovní zásoby. Dále se práce zaměřuje na jazykové a mimojazykové vlivy působící při výběru jména a na rodná jména v oblasti mediální sféry. Na závěr je zmíněn zákon zabývající se legislativní úpravou rodných jmen v České republice. Praktická část analyzuje a následně vyhodnocuje antroponymický materiál shromážděný dotazníkovým šetřením, které bylo zaměřené na motivaci volby rodného jména v letech 2005–2015. Získaný materiál je zpracovaný do grafů a tabulek a data jsou porovnaná s údaji Českého statistického úřadu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodné jméno, původ rodného jména, obohacování slovní zásoby, volba jména, dotazníkové šetření.

ANNOTATION

The bachelor thesis is focused on the first names. The theoretical part deals with the definition of the term *first name*, the origin of first names in our country and the way of their integration to the Czech vocabulary. It is also focused on enrichment of vocabulary with first names, language and sociolinguistic factors that influence their choice and first names in the media sphere. Finally the law dealing with the legislative of the first names in the Czech Republic is mentioned. The practical part analyzes and evaluates material collected using questionnaires, which were focused on the motivation of the first names choices in years 2005–2015. The results are presented in form of charts and graphs and the collected data are compared with the data from Czech Statistical Office.

KEYWORDS

First name, origin of the name, vocabulary enrichment, choice of name, survey.

Obsah

Seznam tabulek	9
Seznam grafů.....	9
1 Úvod	10
2 Teoretická část.....	12
2.1 Česká antroponomastika po 2. světové válce.....	12
2.2 Rodné jméno	14
2.3 Původ rodných jmen	15
2.3.1 Jednojmennost a dvojjmennost	16
2.3.2 Slovanská jména.....	17
2.3.3 Jména neslovanského původu	18
2.3.4 Jména jiného původu.....	21
2.4 Obohacování zásoby rodných jmen	22
2.4.1 Renesance jmen.....	22
2.4.2 Přehodnocování jmen	22
2.4.3 Dotváření jmen	23
2.4.4 Přejímání jmen z cizích jazyků	23
2.5 Volba jména	24
2.5.1 Jazykové vlivy na volbu rodného jména	24
2.5.2 Mimojazykové vlivy na volbu rodného jména.....	26
2.5.3 Legislativní úprava	29
2.5.4 Rodná jména v médiích.....	31
3 Praktická část.....	36

3.1	Dotazníkové šetření.....	36
3.1.1	Respondenti dotazníku	38
3.1.2	Souhrn dětských jmen v letech 2005–2015.....	40
3.1.3	Motivace pojmenování	44
3.1.4	Jazyková stránka jména.....	49
3.1.5	Ostatní	54
3.1.6	Zajímavosti.....	55
4	Závěr.....	57
5	Seznam zdrojů	60

Seznam tabulek

Tabulka 1: Původ jmen oblíbených v letech 2005–2015	19
Tabulka 2: Aplikovaný dotazník.....	38
Tabulka 3: Dívčí jména sesbíraná v dotazníkovém šetření.....	41
Tabulka 4: Chlapecká jména sesbíraná v dotazníkovém šetření.....	42
Tabulka 5: „TOP 20“ dívčích jmen (2005–2015).....	46
Tabulka 6: „TOP 20“ chlapeckých jmen (2005–2015).....	47
Tabulka 7: Hypokoristika.....	51
Tabulka 8: Doplňující komentáře	56

Seznam grafů

Graf 1: Původ chlapeckých a dívčích jmen (2005–2015).....	20
Graf 2: Věk respondentů	39
Graf 3: Národnostní zastoupení respondentů.....	39
Graf 4: Nejčastější dívčí jména.....	41
Graf 5: Nejčastější chlapecká jména.....	43
Graf 6: Výběr jména	43
Graf 7: Rodinná tradice.....	44
Graf 8: Zachování rodové tradice	45
Graf 9: Oblíbenost jména.....	48
Graf 10: Jazyková stránka jména	49
Graf 11: Národní charakter jména	53
Graf 12: Ostatní.....	54

1 Úvod

„Jméno nedělá člověka, člověk si dělá jméno.“ (M. Knappová)

V bakalářské práci řeším problematiku rodných jmen. Mým cílem je analyzovat a shrnout podněty, na jejichž základě v současné době rodiče v České republice pojmenovávají své děti. Snažím se postihnout nejběžnější rodná jména volená v současnosti a naznačit soudobé trendy při jejich volbě. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části se zabývám obecným vymezením pojmu rodného jména, původem rodných jmen na našem území a způsobem jejich začleňování do repertoáru slovní zásoby. Dále se zaměřuji na jazykové a mimojazykové vlivy působící při jejich výběru a na rodná jména v oblasti mediální sféry. Na závěr zmiňuji zákon zabývající se legislativní úpravou rodných jmen v České republice.

V praktické části analyzuji a následně vyhodnocuji antroponymický materiál, který jsem shromáždila pomocí dotazníkového šetření. Prostřednictvím sociální sítě se mi podařilo získat celkem 317 dotazníků, z čehož jich je 255 reprezentativních pro mou práci. Sběr dotazníků probíhal od března roku 2015 do prosince téhož roku. Dotazníky byly zaměřeny na motivaci volby rodného jména v letech 2005–2015. V dotaznících mohli respondenti volit mezi několika faktory ovlivňující výběr jména: zachování rodinné tradice, oblíbenost jména, jazyková stránka jména, jiné důvody, případně kombinace všech zmíněných možností. Získaný materiál jsem zpracovala do grafů a tabulek a data jsem porovnávala s údaji Českého statistického úřadu.

Hlavními zdroji informací k teorii rodného jména pro mě byly monografie *Rodné jméno v jazyce a společnosti*¹ a *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*² od přední české onomastičky Miloslavy Knappové.

¹ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989.

² KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006.

2 Teoretická část

2.1 Česká antroponomastika po 2. světové válce

Po roce 1945 se onomastika pomalu vymaňovala z područí pomocné vědy historické. V 60. letech, kdy vzniklo v tehdejší Slovanském domě ČSAV oddělení onomastiky, se onomastika stala interdisciplinárním oborem lingvistiky. Rozvíjela se její metodologie i terminologie. Prvním vedoucím onomastického oddělení byl významný český jazykovědec Jan Svoboda. Kromě prací zaměřených například na pomístní jména se onomastické pracoviště zabývalo i výzkumem jmen osobních, kterým se tato práce věnuje. Zpočátku se na výzkum antroponym soustředil již zmiňovaný Jan Svoboda, který připravoval *Slovník staročeských osobních jmen* a vydal knihu *Staročeská osobní jména a naše příjmení*. Jeho bádání však bylo orientované spíše diachronně, kdy upřednostňoval především jazykově historický aspekt. Synchronní hledisko zohlednila v antroponymii až Miloslava Knappová, která do své práce zakomponovala jak hledisko jazykově historické, tak hledisko sociolingvistické.³

Miloslava Knappová vydala publikace *Rodné jméno v jazyce a společnosti*⁴ a *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*⁵, které pro mě byly stěžejním zdrojem informací při psaní bakalářské práce. Knappová vedla v letech 1976–1993 onomastické oddělení Ústavu pro jazyk český. Její výzkumná činnost v oblasti rodných jmen je základem pro rozvoj a kodifikaci rodných jmen na našem území. „V kruzích pracovních matričních úřadů platí za nejvyšší autoritu

³ MATÚŠOVÁ, J. Synchronní, diachronní a srovnávací metoda v onomastice. *Slovo a Slovesnost*. 1991, 52 (3), s. 237–240.

⁴ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989.

⁵ KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006.

v oblasti volby a grafické (pravopisné) podoby rodných jmen dětí a včleňování nových (módních) jmen do jazykově českého prostředí. Prostřednictvím svých knih o rodných jménech a příjmeních a prostřednictvím množství přednášek a seminářů konaných pro matriční pracovnice po celé ČR ovlivňuje rozsah, kodifikaci a proměny dnešního repertoáru rodných jmen i příjmení Čechů, národnostně smíšených manželství a imigrantů. Je to jazykovědně i kulturně velmi záslužná činnost.⁶

Jediný odborný časopis zabývající se onomastikou *Acta onomastica* vydává Ústav pro jazyk český AV ČR. Časopis vychází jednou ročně v rozsahu zhruba 300 stran. V redakční radě zasedá mimo jiné i Miloslava Knappová, Jana Pleskalová a Rudolf Šrámek, kteří patří mezi významné osobnosti české antoponomastiky. Miloslava Knappová napsala v roce 2012 stať *Amálka a Bobeš, nebo Amálie a Josef? (K přehodnocování hypokoristik v základní podobě)*⁷. Stať pojednává o vztahu hypokoristik a oficiálních podob jmen v pojetí odborné veřejnosti, konkrétně odborných a vědeckých pracovníků Ústavu pro jazyk český a studentů bohemistiky. Knappová zmiňuje tři sociolingvistické výzkumy, které probíhaly v 70. a 90. letech 20. století a v současnosti (rok 2012). V dotaznících se respondenti vyjadřovali ke konkrétním hypokoristikům, která byla předložena rodiči k oficiálnímu zápisu do rodného listu. Podle Knappové je „nerozumné snažit se o jednoznačné systémové řešení, respektující např. emocionální zabarvení konkrétních přípon jako základní a jediné kritérium. Vedle uplatitelné jazykové analogie je třeba brát v úvahu i aspekty mimojazykové, jakými jsou též posouzení

⁶ ŠRÁMEK R. K jubileu Miloslavy Knappové. *Naše řeč*. 2006, 89 (2), s. 103–104.

⁷ KNAPPOVÁ, M. *Amálka a Bobeš, nebo Amálie a Josef?: K přehodnocování hypokoristik v základní podobě*. *Acta onomastica*. 2012, 53(LIII), s. 162–169. ISSN 1211-4413.

až akceptování obecněji pocíťované ztráty citového, neoficiálního zabarvení jednotlivých domáckých tvarů.“⁸. Na závěr ale dodává, že toto tvrzení je v rozporu se zákonem č. 301/2000 Sb., který vylučuje zápis hypokoristik jako oficiálních jmen.

2.2 Rodné jméno

Rodné jméno tvoří společně s příjmením základní funkční dvojici českého antroponymického systému. Tato dvojice slouží jako prostředek sociální a právní identifikace jednotlivce. Mít dvojčlenné oficiální jméno je povinnost každého občana. Tato povinnost je výsledkem historického a společenského vývoje. Rodné jméno, volené hned po narození, není, na rozdíl od příjmení, zpravidla dědičné, a proto v sobě může nést různé sociokulturní příznaky. V oficiální komunikaci je příjmení zpravidla nadřazené rodnému jménu.

V minulosti se používalo spojení křestní jméno podle církevního křtu. Dnes tato křesťanská svátost upadá, a proto označení křestní jméno bylo nahrazeno neutrálním pojmem rodné jméno. V administrativní sféře se nejčastěji používá pouze termín jméno.

Rodná jména se zapisují do rodného listu dítěte a do matriční knihy příslušného úřadu podle zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

Vlastní osobní jména vznikla z proprií, která vyjadřují vtať pojmenovatele k objektu, mají charakter indexu a individualizují, nemají svůj vlastní význam.

⁸ KNAPPOVÁ, M. *Amálka a Bobeš, nebo Amálie a Josef?: K přehodnocování hypokoristik v základní podobě*. Acta onomastica. 2012, 53 (LIII), s. 168. ISSN 1211-4413.

Antroponyma jsou sémioticky jedinečná, není je třeba dál konkretizovat (např. pomocí ukazovacích zájmen). Vlastnosti nositele jména nejsou ovlivněny kontextem, jsou spojeny s objektem přímo.

Vlastní osobní jména (antroponyma) jsou vždy substantiva, což vychází z podstaty pojmenovávacího procesu. Substantiva obecně označují a navzájem odlišují nezávislé entity, v tomto případě osoby (příp. zvířata). V gramatické rovině se u rodných jmen uplatňují především kategorie *mužského a ženského rodu*, na jejichž základě dochází k jejich skloňování. Jmenný rod jména odpovídá přirozenému rodu pojmenovaného jedince. Obourodost byla z mimojazykových důvodů zachována například u jmen René, Nikola, Saša atd. Vzhledem k tomu, že antroponymum slouží k označení jednotlivce, používá se u něj primárně *jednotné číslo*.⁹

2.3 Původ rodných jmen

Úvod ke kapitole o původu rodných jmen vychází především z publikace *Vlastní jména osobní v češtině* od Jany Pleskalové.¹⁰

Rodná jména začala vznikat kvůli nutnosti odlišení jedince od ostatních lidí. Původně dostávali lidé jména, která vystihovala jejich psychické a fyzické vlastnosti. Jména jejich nositele zařazovala do společnosti, určovala jejich společenské postavení, vyjadřovala jejich vztah k okolnímu světu.

⁹ KNAPPOVÁ, M. Osobní jména v českém jazykovém systému. *Naše řeč* [online]. 1980, 63 (5), 225–231 [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6216#_ftnref1.

¹⁰ PLESKALOVÁ, J. *Vlastní jména osobní v češtině* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 19, [cit. 2016-05-10].

Pojmenovávalo se buď přímo, nebo prostřednictvím přirovnání ke zvířatům nebo přírodním jevům.

Dle Pleskalové byla důležitou motivací tzv. *práci* (predestinační) a ochranná (profylaktická) jména:

Ochranné jméno mělo chránit jeho nositele od zla. Mezi základní typy takových jmen patří: jména úmyslně hanlivá, jména odvracející pozornost démonů od dětí, výhružná jména, jména zajišťující pojmenovávaným ochranu, zdraví, bezpečnou budoucnost, nepravá jména označující pojmenovávaného jen obecně.

Práci jméno má zajistit jeho nositeli lepší osud. „*Ve východní Evropě dostávaly biblická jména Adam a Eva děti, kterým už několik sourozenců zemřelo. Dostávaly je s přáním, aby se na ně se jmény jejich biblických prarodičů přenesla jejich dlouhověkost.*“¹¹ Mezi jména tohoto typu patří tedy jména zajišťující dlouhověkost a jména reprezentující vlastnosti zvířat či rostlin, podle kterých bylo dané antroponymum uděleno jeho nositeli.

2.3.1 Jednojmennost a dvojjmennost

Jednojmenná antroponymická soustava, tedy používání pouze jednoho oficiálního osobního jména, u nás převládala do konce 12. století. Ve 13. století se ke jménu začalo přidávat neoficiální příjmení nebo nevlastní jméno charakteristické pro jeho nositele. Doplnění oficiálního jména nebylo dědičné a ani nijak závazné.

¹¹ PLESKALOVÁ, J. *Vlastní jména osobní v češtině* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 7, [cit. 2016-05-10].

Jednoho člověka mohlo označovat několik příjmí současně nebo se jeho příjmí mohlo obměňovat.

Dvojjmennost byla v českých zemích zavedena 1. 11. 1786 císařem Josefem II. Bylo třeba, aby jméno jednoznačně identifikovalo jeho nositele. Stejně jako dnes k tomu sloužilo dvojjmenné oficiální jméno – rodné jméno a příjmení.¹²

2.3.2 Slovanská jména

Z rodných jmen užívaných na našem území je pouze 1/3 českého, širě slovanského původu¹³. Ve slovanských počátcích ještě převládala jednojmennost, tedy používání pouze jednoho jména pro identifikaci a charakterizaci člověka.

Původní slovanská jména byla nejčastěji složená, tedy vytvořená ze dvou lexikálních základů. Podobně tomu je u germánských, řeckých a některých dalších praindoevropských jmen. Zmiňované lexikální základy slovanských jmen byly substantivní, adjektivní, slovesné, adverbiální a zájmenné. Zahrnují tedy s výjimkou číslovek plnovýznamové slovní druhy.

Dle Knappové (2006) obsahují dnešní slovanská jména nejčastěji základ *bor* (Boris, Bořivoj, Dalibor, Lubor/a), *mil* (Dalimil/a, Jarmil/a, Ludmil/a, Milada, Milan, Milena, Miloslav/a, Miloš, Miluše, Radomil/a, Vlastimil/a), *mír* (Bohumír/a, Čestmír/a, Drahomír/a, Horymír/a, Jaromír/a, Lubomír/a, Lumír/a, Mojmír/a, Radomír/a, Vladimír/a), *mysl* (Přemysl), *rad* (Radan/a, Radek, Radka, Radim/a, Radoslav/a, Radovan/a), *slav/a* (Bohuslav/a, Boleslav/a, Bronislav/a,

¹² PLESKALOVÁ, J. *Vlastní jména osobní v češtině* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 31–33, [cit. 2016-05-10].

¹³ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989, s. 25.

Břetislav/a, Drahoslav/a, Jaroslav/a, Ladislav/a, Miloslav/a, Miroslav/a, Radoslav/a, Rostislav/a, Stanislav/a, Vítězslav/a, Vladislav/a, Zdislav/a), *vít* (Vítězslav), *voj* (Bořivoj, Slavoj, Vladivoj, Vojtěch, Vojtěška).

Sémantické základy těchto jmen svědčí o rozvinutém myšlenkovém životě Slovanů. Základy většinou označují abstraktní pojmy související – v původním slova smyslu – s válkou a bojem, duševním životem, lidskou existencí, přírodními úkazy a lidskými vlastnostmi. Tato původní slovanská jména byla pro běžnou komunikaci příliš dlouhá, a tak docházelo k jejich zkracování. Postupem času se z těchto zkrácenin stala oficiální rodná jména. K tomuto zkracování, a tedy i částečnému doplnění repertoáru jmen, došlo v době národního obrození. Zkracovalo se nejčastěji příponami *-ek*, *-oš*, *-uš*, *-ka*, *-še*. Ze slovanského období máme i jména nesložená, která nejčastěji pojmenovávala prostý lid. Taková jména označovala lidské vlastnosti. Po roce 1945 k nám začala pronikat i jména z ostatních slovanských jazyků, hlavně z ruštiny, méně pak z jazyků jihoslovanských a polštiny.¹⁴

2.3.3 Jména neslovanského původu

Velkou skupinu jmen používaných na našem území tvoří jména neslovanského původu. Tato jména k nám začala pronikat s rozvojem obchodních styků se zahraničím, s příchodem křesťanství a v důsledku válek. Cizí jména si Češi přizpůsobili jak foneticky, tak morfologicky. Tak jako u předchozích jmen slovanských je původní význam zastřený, protože také docházelo k jejich zkracování.

¹⁴ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989, s. 23–25.

Jména neslovanského původu jsou složená i jednoduchá. Jednoduchá jména jsou do českého jazykového systému přejata buď již ve zkrácené formě, nebo k jejich zkracování dochází souběžně se zahraničím. Neslovanská jména přejatá do češtiny mají mezinárodní charakter.

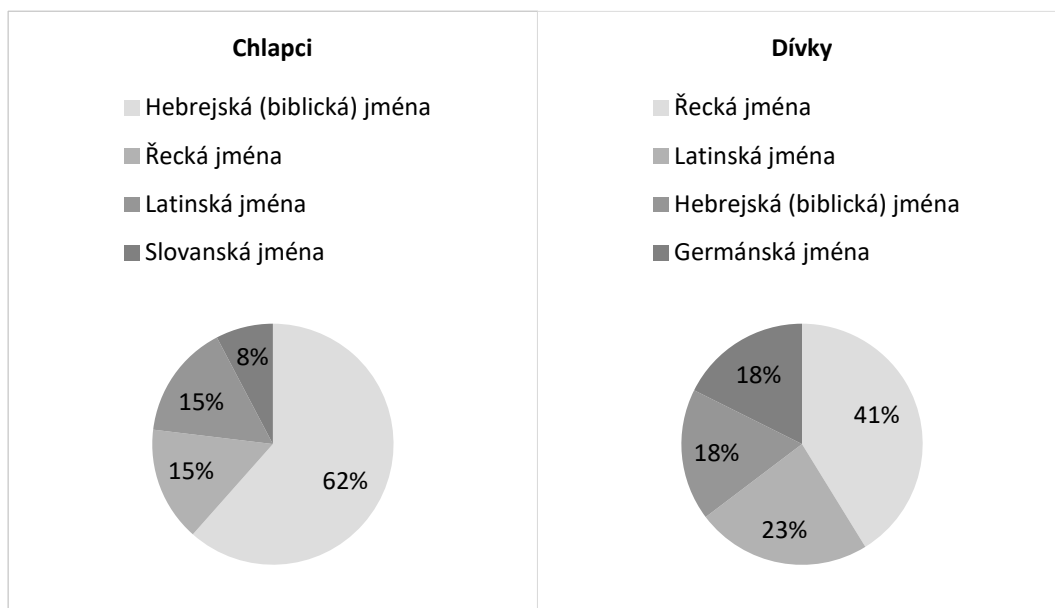
Podle Knappové (2006) se u nás v současné době používají především cizí jména hebrejského, řeckého, latinského a německého původu, v menší míře ostatní germánská a románská jména. Podle statistik oblíbených jmen, které každoročně zveřejňuje Český statistický úřad, jsem si toto tvrzení potvrdila. Zaměřila jsem se na časové období let 2005–2015, kdy žebříčky nejoblíbenějších chlapeckých jmen ovládla jednoznačně jména hebrejského původu a u dívek jména původu řeckého. Podrobnější přehled je uveden v tabulce a grafech níže.

2005–2015	Chlapci	Dívky
Hebrejská (biblická) jména	Adam, Daniel, David, Jakub, Jan, Matěj, Matyáš, Tomáš ¹⁵	Aneta, Anna, Eliška
Řecká jména	Filip, Ondřej	Barbora, Kateřina, Kristýna, Nikola, Veronika, Sofie, Tereza
Latinská jména	Lukáš, Martin	Lucie, Natálie, Nela, Viktorie
Germánská jména		Adéla, Ema, Karolína ¹⁶
Slovanská jména	Vojtěch	

Tabulka 1: Původ jmen oblíbených v letech 2005–2015

¹⁵ Tomáš je biblického původu, ale ne hebrejského, nýbrž aramejského původu.

¹⁶ Ema a Karolína jsou přesněji jména německého původu.

Graf 1: Původ chlapeckých a dívčích jmen (2005–2015)

2.3.3.1 Hebrejská jména

Ve 13. století k nám dorazila první vlna křesťanských jmen. Náboženský charakter hebrejských jmen je však v dnešní době většinou úplně zastřen. Tato jména označují lidské vlastnosti a přírodní motivy. Dělíme je na biblická (Aneta a Anna „milostná, milostiplná“, Eliška „můj bůh je přísaha“) a světská. Z hlediska slovo tvorby jsou hebrejská jména jednoduchá, složená a větná.

2.3.3.2 Řecká jména

Na našem území se používají řecká jména jednoduchá i složená. Původně označovala zaměstnání, společenské postavení nebo lidské vlastnosti (Filip „milovník koní“, Kristýna „křesťanka“). Podobně jako tomu bylo u jmen slovanských, jednoduchá jména dříve označovala nižší vrstvu, v tomto případě převážně otroky, složená řecká jména patřila svobodným občanům. Některá jména se k nám dostala prostřednictvím jiných jazyků.

2.3.3.3 Latinská jména

Latinská jména k nám pronikala společně s křesťanstvím jako jména církevní. Označovala nejčastěji původ (Lukáš „Lukánec, pocházející z Lukánie“) a různé fyzické a psychické vlastnosti (Lucie „světlá, zářící“). Ženská jména často vznikala přechýlením mužských jmen. Skrze latinu se k nám dostala jména z jiných jazyků.

2.3.3.4 Románská jména

Oproti latině nebyla románská jména přejímána v takové míře. Jednotlivá jména k nám pronikla především z italštiny (František „svobodný muž, chlap“, Sandra „ochránkyně mužů“), francouzštiny (Šarlota „píseň“) a španělštiny (Ramona „moudrý ochránce“).

2.3.3.5 Germánská jména

Původně označovala vládu, sílu, bohatství, boj apod. U nás jsou známá germánská jména převzatá hlavně z němčiny (Ema „veselá, všeobsáhlá“ a Karolína „svobodná“).

2.3.4 Jména jiného původu

Vliv ostatních jazyků v oblasti rodných jmen se u nás projevil jen v malé míře. Na území České republiky jsou užívána například keltská jména (Alan „soudnost, svornost“, Brigita „mocná, silná, vysoká“), maďarská jména (Ilona „pochodeň, světlo“, Timea „radostná, dobré nálady) a orientální jména (Fatima „odstavená“, Omar „mluvící“).

2.4 Obohacování zásoby rodných jmen

„System má tedy spolu s životem společnosti schopnost se sám obměňovat. Aby nedocházelo k změně živelně, je třeba tento proces usměrňovat a regulovat a zároveň se vhodnými zásahy starat o to, aby repertoár jmen byl podle společenské potřeby plynule doplňován a obohacován a byl tak dostatečně obsáhlý pro to, aby jména mohla dobře plnit svou společenskou, občanskoprávní, identifikační a rozlišovací funkci a zároveň aby na druhé straně nedocházelo k jejich inflaci.“¹⁷

2.4.1 Renesance jmen

K obnově málo užívaných nebo neužívaných rodných jmen dochází na základě dobových módních trendů. Většina lidí se tak snaží o originalitu. Módnost jména však může často vést k jeho nadměrnému užívání. Jméno tak přichází o svou základní identifikační funkci. Mnohá módní rodná jména se užívají jak na našem území, tak i v zahraničí. Tento fakt způsobuje propojení národního a mezinárodního charakteru jména.

2.4.2 Přehodnocování jmen

Při tomto způsobu obohacování repertoáru rodných jmen dochází ke změně původem domácké podoby jména (hypokoristika) na jeho základní oficiální podobu. Důvodem ke kodifikaci takového jména může být: opakovaná žádost o jeho zapsání do matriční knihy; ztráta původního citového příznaku hypokoristika; sociolingvistický průzkum, na jehož základě byla původně domácká podoba jména uznána lidmi jako jeho oficiální podoba. Důvodem

¹⁷ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 42.

k přehodnocení jmen může být také jazyková ekonomika, kdy rodiče volí dítěti raději kratší jméno.¹⁸

2.4.3 Dotváření jmen

Na základě oficiálně podané žádosti mohou být dotvořeny k mužským podobám jmen jejich ženské protějšky (nebo naopak). Dotvoření musí být v souladu s českými slovtvornými zásadami.

K tvoření ženských podob jmen k mužským jménům dochází přechylováním, a to pomocí přípon *-a* (Dominik/Dominika, Jan/Jana, Petr/Petra), *-ka* (Ondřej/Ondřejka, Štěpán/Štěpánka), *-na* (Ivo/Ivona, Jiří/Jiřina), *-(i)e* (Julius/Julie, Klaudius/Klaudie). Opačný postup, tedy dotváření mužských jmen ke jménům ženským, není doložený.¹⁹

2.4.4 Přejímání jmen z cizích jazyků

Přejímání cizích jmen má u nás velkou tradici. Pro zařazení cizího jména do českého jazykového systému je nutné jeho hláskové a tvarové přizpůsobení. Důsledkem této úpravy bývá původní podoba cizího jména často zastřena. Základním předpokladem pro zařazení jména do českého tvaroslovného systému je jeho přiřazení k deklinačnímu vzoru podle koncovky. Grafická podoba jména by měla co nejvěrněji zachycovat jeho podobu ve výslovnosti.

¹⁸ KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 42–45.

¹⁹ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti.* Praha: Academia 1989, s. 31.

2.5 Volba jména

Na volbě rodného jména se podílejí mimojazykové aspekty z oblasti psycholingvistiky a sociální psychologie. Jméno často odráží společenské, kulturní a ekonomické poměry v dané zemi. Volba rodného jména bývá také ovlivněna jazykovými vlivy.

„Současné principy organizující pojmenování jednotlivců i vztahy určující fungování soustav rodných jmen jsou podmíněny: (a) činiteli jazykovými, vycházejícími z faktu, že soubor osobních jmen (antroponymie) tvoří tzv. druhou rovinu jazyka; (b) činiteli mimojazykovými, danými skutečností, že antroponymum je jevem široce sociálním, takže jeho volba a užívání jsou vždy společensky (a často i ideologicky) podmíněny.“²⁰

2.5.1 Jazykové vlivy na volbu rodného jména

Kapitoly věnující se jazykovým vlivům při volbě rodného jména jsou zpracovány podle knih Miloslavy Knappové.²¹

2.5.1.1 Možnosti zdvořin jména

Pro mnohé rodiče je velmi důležitým hlediskem pro výběr rodného jména možnost vytvořit z něj velké množství hypokoristik, tedy domácích verzí oficiální podoby jména.

²⁰ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 125.

²¹ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 125–127
a KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 26–27.

2.5.1.2 Národní charakter jména

Vlastenecká jména se používají v souvislosti s nějakou specifickou společenskou situací či událostí (například válkou, revolucí). Určují tak příslušnost jeho nositele k určitému národu a šíří jeho prostřednictvím jisté národní uvědomění. Národní jméno může vyjadřovat i záporné postoje k přejímání jmen z cizích jazyků.

Ryze českých jmen však není mnoho, proto se jako jména s národním charakterem označují kromě jmen českých i jména slovanská a některá zdomácnělá cizí jména.

2.5.1.3 Mezinárodní charakter jména

Za jména s mezinárodním charakterem jsou považována jména používaná zároveň na našem území i v zahraničí. Jsou upřednostňovaná jména bez diakritických znamének, aby nedocházelo k jejich komolení.

2.5.1.4 Cizí charakter jména

Cizí jména jsou nejvíce užívána v bilingvních rodinách, kde buď otec, nebo matka není českého původu. V případě, kdy má dítě českých rodičů cizí jméno, jde většinou o určitou snahu o světovost nebo o odlišení dítěte od českého prostředí.²²

2.5.1.5 Forma jména (délka, pravopis, výslovnost)

Při zohledňování formy jména je nejvíce brán zřetel na délku jména. A to ať už z důvodu jazykového – kratší jméno (dvou až tříslabičné) se lépe a rychleji

²² KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 26.

vyslovuje, nebo z důvodu čistě praktického, kdy při vyplňování různých oficiálních formulářů je pohodlnější vypisovat jméno s menším počtem písmen.

S ohledem na zvukovou stránku jazyka jsou pak upřednostňována jména obsahující libozvučné hlásky a minimum sykavek. Dalším důležitým kritériem pro výběr jména je to, aby se hodilo k příjmení. A to nejčastěji z hlediska délky jména. Pro usnadnění výslovnosti celku jména a příjmení by se nemělo volit rodné jméno končící na stejnou hlásku, na kterou začíná příjmení.

2.5.1.6 Význam jména

Tato podkapitola se zabývá významem jména z etymologického hlediska. V dnešní době je ale často prvotní znění jména natolik pozměněné, že není lehké zjistit jeho původní význam. *„Na původní obecný význam jména (Viktor – vítěz) se dnes bere zřetel spíše jen ojediněle, a to především u jmen slovanského původu (Miroslav), z tohoto hlediska ještě do jisté míry významově průzračných (často je ovšem rozšířena spíše lidová etymologie).“*²³

2.5.2 Mimojazykové vlivy na volbu rodného jména

Informace o mimojazykových vlivech při volbě jména opět čerpám z knih Miloslavy Knappové.²⁴

2.5.2.1 Oblíbenost jména

Repertoár oblíbených jmen odráží společenské poměry na určitém území.

²³ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 126–127.

²⁴ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 127–132 a KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 24–36.

2.5.2.1.1 Aktuální módnost jména/Originalita jména

S touto podkapitolou je spojena tzv. renesance starých českých jmen (viz kapitola [2.3.1](#)), kdy do repertoáru jmen pronikají jména u nás v současné době neužívaná nebo velmi málo užívaná. Další jména udělovaná dětem v touze po originalitě jsou jména cizí, za kterými vidí rodiče zároveň i jakousi světovost.

Zpočátku jsou tato „nová“ jména originální, ale jejich další šíření příznak novosti odstraňuje. Poté se z takového, původně originálního jména, stane právě jméno módní.

Na základě předchozích informací zjišťujeme, že hranice mezi módností a originalitou jména se paradoxně velmi často stírají.

2.5.2.1.2 Pojmenování podle populární osobnosti/postavy

Rodiče pojmenovávají své děti i podle současných nebo historických osobností z oblasti kultury (film, divadlo, literatura apod.), politiky či sportu. Tento způsob pojmenovávání má v naší zemi dlouhodobou tradici. „*Je doloženo, že mnohé děti dostávaly jména podle členů panujícího rodu, podle vojevůdců, podle prezidentů a jiných významných státníků ap. (v Čechách např. přispěl v minulosti k oblibě jména Jan i ohlas Jana Husa a Jana Žižky).*“²⁵

Výjimkou nejsou ani jména podle seriálových hrdinů a hrdinek a podle pohádkových postav.

²⁵ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 128.

2.5.2.2 Zachování rodinné tradice

Podle Knappové²⁶ je zachování jména podle rodinných zvyklostí za poslední léta jedno z velmi podstatných hledisek při volbě rodného jména. V tomto ohledu nezáleží na vzdělání, na společenském postavení ani na zaměstnání.

Nejčastěji volí rodiče pro své dítě jméno po někom z nejbližšího rodinného kruhu, to znamená buď po nich samých, nebo po prarodičích. Někteří rodiče nechávají volbu jména na starším sourozenci. Zřídka se dítěti dává jméno i po členech ze vzdálenější rodiny (teta, strýc atd.). Dříve byl inspirací k pojmenování například i kmotr či kmotra „(...) *Po otci Jan mi říkají.*“ „*Tak máš ještě bratra,*“ *hned uhodl sedlák, protože věděl, prvnímu synu že se dává jméno po kmotru, druhému po otci, třetímu po dědovi a ty ostatní děti že si jména na svět nosí – že dostávají totiž jméno, jaké je v kalendáři v den jejich narození anebo v nejbližších dnech.*“²⁷ Někteří rodiče záměrně nevolí jména, která už byla v rodině použita, ale vybírají jména se stejným základem.

Na druhou stranu jsou i rodiče, kteří zásadně odmítají pojmenovat dítě po komkoli z rodiny. Nejčastějším důvodem jsou s tím spojené administrativní problémy (pošta, úřady apod.).

2.5.2.3 Náboženské vlivy

V minulosti byly náboženské vlivy při volbě jména považovány za výhradní, protože církve měly velkou moc. „*Je známo, že pro katolické země*

²⁶ KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 24–26.

²⁷ BAAR, J. Š. *Jan Cimburá: Jihočeská idyla.* Praha: Knižní klub, 1994, s. 7.

platil Katechismus Romanus, vydaný po Tridentském koncilu v 16. století, ve kterém se nařizovalo dávat dětem jména svatých, nikoli jména pohanská (tj. slovanská).“²⁸ Dnes jsou tyto náboženské vlivy na ústupu a uplatňují se jen výjimečně.

2.5.2.4 Individuální, citové aj. podněty

Když pomineme předešlé podněty působící při volbě rodného jména, můžeme zmínit ještě například vliv sociálního postavení rodičů, jejich vzdělání nebo zvyklosti v okolí bydliště.

2.5.3 Legislativní úprava

Při volbě rodného jména existuje v České republice regulace ze strany matričních úřadů, které se řídí zákonem č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů²⁹. Uvedený zákon vstoupil v platnost 1. 7. 2001. Každý občan má dle odst. 1 § 61 právní povinnost mít dvojčlenné oficiální jméno.

Při volbě jména je brán zřetel na tři aspekty – právní (usměřující volbu a zápis jména), jazykové (gramatiku, pravopis a výslovnost) a mimojazykové (jméno je společenský jev).³⁰

Informace převzaté z výše uvedeného zákona jsou zaměřené pouze na rodné jméno v rozsahu týkajícím se bakalářské práce.

²⁸ KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 30.

²⁹ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2. 8. 2000. Dostupný také z: www.portal.gov.cz/zakon/301/2000.

³⁰ KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006, s. 38.

Podle § 62 odst. 1 lze do matriční knihy „zapsat jakékoliv existující jméno, a to v správné pravopisné podobě. Nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o existenci jména nebo jeho správné podobě, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem.“ Znalecké posudky ověřující podobu jmen může vydávat Ústav pro jazyk český AV ČR. Této problematice se věnuje především PhDr. Miloslava Knappová, CSc. a Bc. Mgr. Sainbayar Boloroo (zaměřující se na mongolská jména). Kniha *Jak se bude vaše dítě jmenovat* od Miloslavy Knappové slouží jako kodifikační příručka při výběru rodného jména. V případě, že se vybrané jméno v uvedené knize vyskytuje, není potřeba dalšího prověřování.

Odst. 1 a 2 § 63 se věnují cizojazyčné podobě jména. V případě, že má cizojazyčné jméno českou podobu, k zápisu není potřebné žádné povolení.

V případě, že bude i nadále platit zákon č. 301/2000 Sb., a bude tak existovat regulace ze strany matrik, nemám obavy, že se nám za pár let bude představovat český občan jménem Captain Fantastic Faster Than Superman Spiderman Batman Wolverine Hulk And The Flash Combined³¹ (jméno muže z Velké Británie).

³¹ KNAPPOVÁ, Miloslava. Tohle jsou nejšílenější jména na světě! V Česku s neobvyklými jmény uspějete stěží. In: *Žurnál servis* [rozhlasový pořad]. Moderuje Karolína PROCHÁZKOVÁ. ČRo – Radiožurnál, 9. 10. 2014 9:30.

2.5.4 Rodná jména v médiích

V současné době je téma rodných jmen velmi populární. V kapitolách níže uvádím vybrané příspěvky z tisku, internetu a rozhlasu. Příspěvky jsem volila tak, aby časově zapadaly do mnou zkoumaného období. Důležitá pro mě tedy byla jejich aktuálnost. Autoři článků se k neobvyklým jménům staví různě – někteří ironicky, jiní se snaží být objektivní, nad věcí.

2.5.4.1 Tisk

Článek od Scarlett Wilkové *Jména, to je věda*³² z časopisu, který vyšel jako příloha deníku MF Dnes pojednává o tzv. nomenolozích, kteří za určitý finanční obnos vyberou „správné“ jméno. Na nomenology se obrací nejen rodiče očekávající narození potomka, ale i snoubenci, kteří chtějí poradit, jaké společné příjmení mají zvolit pro budoucí život. Nomenologové věří, že správné jméno zajistí člověku lepší osud. „*Pokud zní jméno inteligentně, úspěšně a přitažlivě, je pravděpodobnější, že se tak budete snažit i chovat.*“³³ Výběr jména je mimo jiné ovlivněn i sociálním zařazením rodičů. Podle Knappové „*vzdělání rodiče preferují jména s tradicí z minulosti, například Matěje, Viléma, Elišku, Cyrila, zatímco lidé s nižším vzděláním častěji dávají jména jako z laciných seriálů: Kevin, Jesika, Samanta...*“³⁴ V závěru článku jsou zmíněná neobvyklá jména udělená dětem v České republice³⁵: Kleopatra (12), Orlík (1), Winnetou (2), Dagobert (4), Scarlett (61) či Monty Pepa (1). Jen pro zajímavost zmiňuji, že Scarlett je jméno autorky článku.

³² WILKOVÁ, S. Jména, to je věda. *MF Dnes*. 2015 (13), s. 10–15.

³³ WILKOVÁ, S. Jména, to je věda. *MF Dnes*. 2015 (13), s. 14.

³⁴ WILKOVÁ, S. Jména, to je věda. *MF Dnes*. 2015 (13), s. 14.

³⁵ V závorce je uvedeno aktuální zastoupení jména v České republice. Zdroj: *Naše jména*, dostupné na: <http://www.nasejmena.cz/nj/cetnost.php> [cit. 13. 11. 2016]

Úvodní odstavec článku *Od Adolfa k Mercedes Krasomile* z časopisu Reportér³⁶ předpovídá, v jakém duchu se nese celý článek: „*Dětský koutek, druhé desetiletí jednadvacátého století. Adámek mlátí Maxíka, Oliverek se přetahuje o auto s Matýskem a Samuelem, což zblízka pozoruje Emička, Amálka a Sofinka. A brzy se k nim přidá první Šalamoun, Spartakus, Selenie, Shanell, Nela, Džeyms, Cléa, Arizona, Kate Peppa, Jaxson Xander a třeba Křišťan Xaver, což jsou všechno jména z loňského seznamu téměř dvou tisíc poprvé použitých jmen.*“³⁷ Autor článku se věnuje motivaci volby rodného jména z několika úhlů pohledu. Největší váhu při volbě jména přikládá historickým událostem a dobovým trendům – vzestupy a pády německých a ruských jmen, užívání „vlasteneckých“ jmen, jedinečnost jména. Za častá jména považuje i jména biblická. „*V ateistickém Česku panuje obliba biblických jmen. V některých třídách bude brzy více apoštolů než na pražském orloji.*“³⁸ Pro mnohé rodiče je pak důležitá grafická podoba jména, kdy například používají jména se zdvojenými hláskami.

2.5.4.2 Internet

Miroslava Strnadová napsala pro iDnes.cz článek s titulkem *Sourozenci mu prosadili jméno Winnetou, už se tak jmenuje i jeho vnuk.*³⁹ Článek je o započaté rodinné tradici, kdy se v rodině dědí jméno Winnetou. K uznání jména na matrice potřebovala matka malého Vincka, jak mu přezdívají spolužáci ve škole, znalecký posudek, jehož výsledek byl kladný.

³⁶ ŠTÍCKÝ, J. Od Adolfa k Mercedes Krasomile. *Reportér*. 2015 (06), s. 56–62.

³⁷ ŠTÍCKÝ, J. Od Adolfa k Mercedes Krasomile. *Reportér*. 2015 (06), s. 56.

³⁸ ŠTÍCKÝ, J. Od Adolfa k Mercedes Krasomile. *Reportér*. 2015 (06), s. 58.

³⁹ iDnes.cz. www.idnes.cz. [online]. 10. 4. 2015 [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/neobvykle-jmeno-winetou-z-klasterce-nad-ohri-f40-/usti-zpravy.aspx?c=A150410_2154362_usti-zpravy_alh.

Další článek, ze stejného webu jako článek předchozí, nese název *Anežka Perchta a Monty Pepa. Rodiče se zviditelňují výběrem jmen dětí*⁴⁰, jehož autorem je Miroslav Lubas. V článku popisuje volbu jména Václav Lábuse z Katedry českého jazyka na TU v Liberci. Podle Lábuse hraje při výběru jména největší roli jeho aktuální módnost a to, zda se rodičům jméno líbí. Lábuse zmiňuje i vzrůstající trend užívání dvou rodných jmen, což ve většině případů považuje za snahu rodičů zviditelnit sebe samé. V praxi se setkal s různými „výstřelky“ jako např.: Anežka Perchta, Monty Pepa, Sunny Kája, Franc Josef nebo Eliška Amálie. Zbytek článku je o příjmeních.

Článek *Letos se narodila Rihana, Adel i Barnabáš. Nejvíce je ale pořád Elišek a Jakub*⁴¹ shrnuje lednovou statistiku dětských jmen vydanou ČSÚ. Ze statistiky vyplývá, že v žebříčku nejoblíbenějších chlapeckých jmen se již od roku 1999 drží jména Jan, Jakub a Tomáš. Mezi dívčími jmény stále vyhrávají jména Eliška, Tereza a Anna. Statistika je zaměřená na dědění jmen a na oblibu jmen v kraji, ve kterém se dítě narodilo. Článek uzavírá výčet neobvyklých jmen z letošního ledna: Barnabáš, Dalimil, Diviš, Mikeš, Attila, Geralt, Lionel, Jeroným Iskandar nebo Taigo Ryu. Z dívčích jmen pak Adléta, Aleška, Josefa, Klodylda, Adel, Aurelie, Rihana, Salome, Amálie Perla nebo Nina Anuška.

⁴⁰ iDnes.cz. www.idnes.cz. [online]. 15. 4. 2016 [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/jmeno-prijmeni-rodic-celebrita-vojak-karel-gott-tauchman-pej-/liberec-zpravy.aspx?c=A150414_162916_liberec-zpravy_dtd.

⁴¹ Česká televize. www.ceskatelevize.cz. [online]. 20. 10. 2016 [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1940570-letos-se-narodila-rihana-adel-i-barnabas-nejvic-je-ale-porad-elisek-a-jakubu>.

2.5.4.3 Rozhlas

Radio Praha (regionální stanice Českého rozhlasu) odvysílalo rozhovor s jazykovědcem Milanem Harvalíkem *Hlúpata či Čestmír aneb o jménech v proměnách doby*.⁴² V rozhovoru se dozvídáme, jakými jmény byly pojmenovávány děti v dávných dobách, kdy primární funkcí jména bylo jeho nositele charakterizovat (Kyj, Vlk, Hlúpata, Bivoj). Jména v těchto dobách měla tzv. ochrannou funkci. Původní složená slovanská jména byla určena pro knížata (Boleslav, Mojmír, Jaroslav) a jména jednoduchá pro nižší vrstvy. V 17. století začali rodiče pojmenovávat děti biblickými jmény a na vrchol oblíbených jmen se dostalo dívčí jméno Marie. Ve 20. století se vzhledem k tíhnutí k ateismu biblická jména začala vytrácet a začala se objevovat jména apelativního původu (Pomněnka, Sedmkráska, Rusalka). Výběr jména mohou ovlivňovat jak historické události, tak postavy z knih, písniček a filmů, populární osobnosti, rodová tradice. V rozhovoru je zmíněná možnost zvolit pro dítě dvě rodná jména. V závěru reportáže je řeč i o přezdívkách, kterými se v České republice zabývá lingvista Svatopluk Pastyřík.

V reportáži *Tohle jsou nejsilnější jména na světě! V Česku s neobvyklými jmény uspějete stěží*⁴³ popisuje Miloslava Knappová postup při ověřování správnosti neobvyklého jména, které navrhuje rodič k zápisu do rodného listu. Knappová v rozhovoru uvádí příklad ze své dlouholeté praxe, kdy nedávno „nedoporučila pojmenovat chlapce po lihovině Hennessy, jménem města

⁴² HAVRALÍK, M. Hlúpata či Čestmír aneb o jménech v proměnách doby. In: *Speciál* [rozhlasový pořad]. Moderuje Martina BÍLÁ. Radio Praha - Radiožurnál, 31. 12. 2008 8:00.

⁴³ KNAPPOVÁ, M. Tohle jsou nejsilnější jména na světě! V Česku s neobvyklými jmény uspějete stěží. In: *Žurnál servis* [rozhlasový pořad]. Moderuje Karolína PROCHÁZKOVÁ. ČRo Radiožurnál, 9. 10. 2014 9:30.

Palermo, názvem přežvýkavce Bizon nebo vymyšleným jménem Jardariáš. Opravdu nepatřičné pak byly nápady jako Invest, tedy investice, nebo podle televizního klokana Skippyho. Holčičky se podle některých rodičů měly jmenovat Makarenko, Střela či Puma.“ V reportáži jsou zmíněná extravagantní jména užitá ve Švédsku, Americe nebo Německu. V těchto zemích neexistuje žádná zákonná regulace. Naopak přísnější pravidla platí v Portugalsku a Dánsku.

V hitparádě jmen vítězí Eliška a Jakub, v oblibě je dohánějí Anna a Jan⁴⁴ je reportáž, ve které hodnotí rodná jména Tomáš Chrámecký z Českého statistického úřadu. Tvrdí, že chlapci bývají pojmenovávaní na základě rodinné tradice až třikrát častěji než dívky. Při volbě dívčích jmen pak rozhoduje především kreativita rodičů. Na závěr uvádí zajímavost ze statistiky z ledna 2015, kdy jména Alex a Fabien byla volena jak pro dívky, tak pro chlapce.

⁴⁴ V hitparádě jmen vítězí Eliška a Jakub, v oblibě je dohánějí Anna a Jan. In: *Politika a společnost* [rozhlasový pořad]. Připravila Eva RAJLIHOVÁ. ČRo – Zprávy, 20. 10. 2015 13:44.

3 Praktická část

3.1 Dotazníkové šetření

V praktické části analyzuji a následně vyhodnocuji antroponymický materiál, který jsem shromáždila pomocí dotazníkového šetření během roku 2015.

Hlavním cílem bakalářské práce je shrnout podněty, na jejichž základě v současné době rodiče v České republice pojmenovávají své děti. Snažím se postihnout nejběžnější rodná jména volená v současnosti a naznačit soudobé trendy při jejich volbě.

V šetření se mi podařilo získat celkem 317 dotazníků, z čehož 255 jich bylo reprezentativních. Některé dotazníky nebylo možné do průzkumu zařadit, protože respondenti nerespektovali časové období, kterého se tento výzkum týká (v sesbíraných dotaznících se objevovala i jména dětí, které se narodily jindy než v letech 2005–2015).

Podkladem pro vytvoření dotazníku byl vzorový dotazník Miloslavy Knappové z roku 1977,⁴⁵ který byl vytvořen za účelem obsáhlejšího sociolingvistického průzkumu ve 14 matričních obvodech tehdejšího Československa.

V každém oddílu mého dotazníku mohli respondenti uvádět několik motivací zároveň, anebo nemuseli zvolit žádnou z motivací.

Dotazník aplikovaný při mém výzkumu měl následující podobu:

⁴⁵ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 133–134.

Jste muž, nebo žena? _____

Kolik je Vám let? _____

Jaká je Vaše národnost? _____

Křestní jméno Vašeho dítěte: _____

Rok narození dítěte: _____

Jak byste nikdy nepojmenoval/a své dítě: _____

I. O jméně dítěte rozhodl/a:

1. Matka
2. Otec
3. Matka i otec
4. Někdo jiný (kdo?) _____

II. Motivace pojmenování:

1. *Zachování rodinné tradice:*

- A. Po matce
- B. Po otci
- C. Po babičce
- D. Po dědečkovi
- E. Jiná odpověď:

2. *Oblíbenost jména:*

- A. Aktuální módnost jména
- B. Originalita jména
- C. Pojmenování podle populární osobnosti/postavy

3. *Jazyková stránka:*

- A. Možnosti zdvojnásobit jména
- B. Národní charakter jména

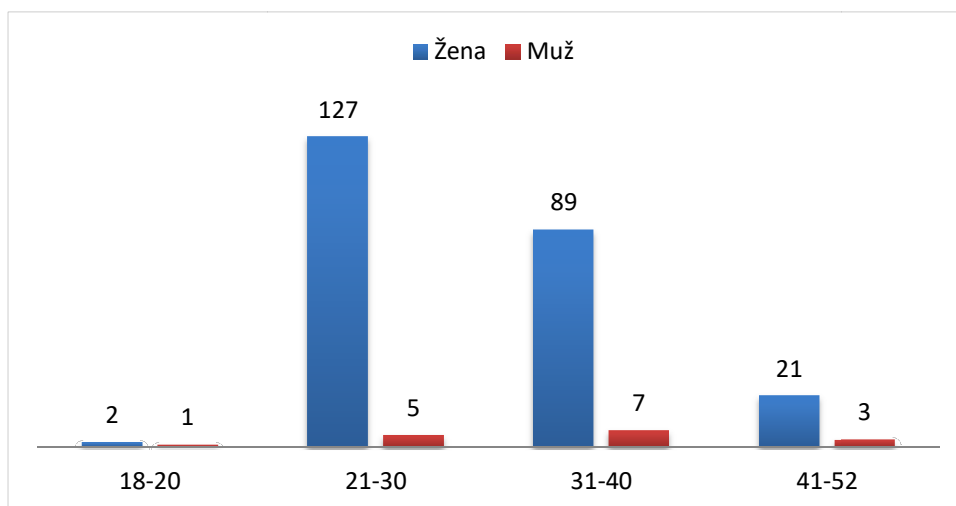
<p>C. Mezinárodní charakter jména</p> <p>D. Cizí charakter jména</p> <p>E. Forma jména (délka, pravopis, výslovnost)</p> <p>F. Význam jména</p> <p>4. <i>Ostatní:</i></p> <p>A. Nepřemýšlela jsem o tom.</p> <p>B. Jméno se mi líbilo.</p> <p>C. Náhodně zvolené jméno</p> <p>D. Kombinace křestního jména s příjmením.</p> <p>E. Církevní (náboženské) vlivy</p> <p>5. <i>Jiný důvod:</i></p>
--

Tabulka 2: Aplikovaný dotazník.

3.1.1 Respondenti dotazníku

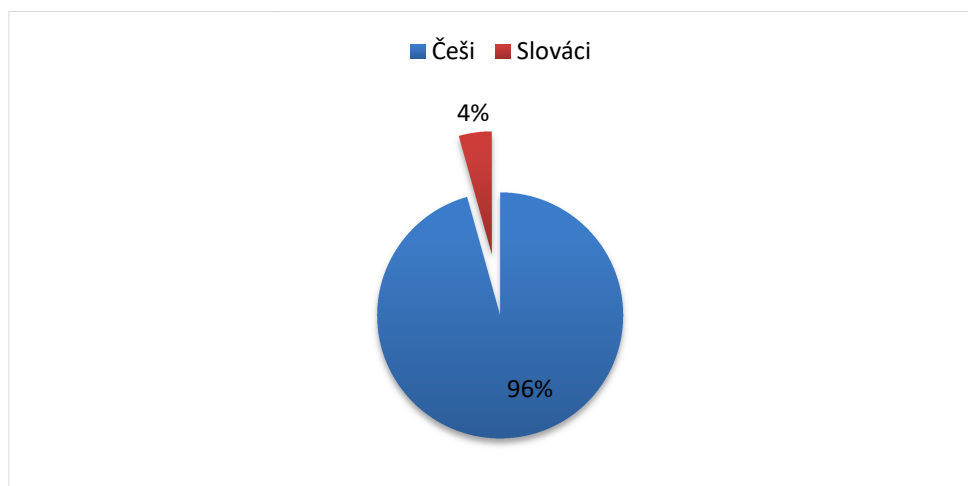
Mým původním záměrem bylo dotazník šířit jak elektronickou, tak papírovou formou. Elektronické šíření dotazníků však mělo úspěch a stačilo k mému účelu. Dotazníky jsem vytvořila přes webovou stránku www.survio.com, jejímž prostřednictvím jsem je šířila na sociální síti. Uživatelé sociální sítě mezi sebou dotazníky sdíleli, čímž se dostaly k širšímu okruhu respondentů. Všechny dotazníky jsem po ukončení sběru exportovala do excelové tabulky, z níž jsem vytvořila grafy, které mi pomohly při mém výzkumu.

Dotazník od března 2015 do prosince téhož roku vyplnilo celkem 255 osob, z toho 239 žen a 16 mužů. Dotazovaní byli ve věku v rozmezí od 18 do 52 let.

Graf 2: Věk respondentů

Mezi dotazovanými bylo 243 Čechů a 11 Slováků.

Graf 3: Národnostní zastoupení respondentů

3.1.2 Souhrn dětských jmen v letech 2005–2015

Ve 255 dotaznících je zastoupeno celkem 79 dívčích a 62 chlapeckých jmen. Z celkového počtu 128 dívek a 127 chlapců pak připadá 1,62 jména na jednu dívku a 2 stejná jména na jednoho chlapce.

3.1.2.1 Dívčí jména

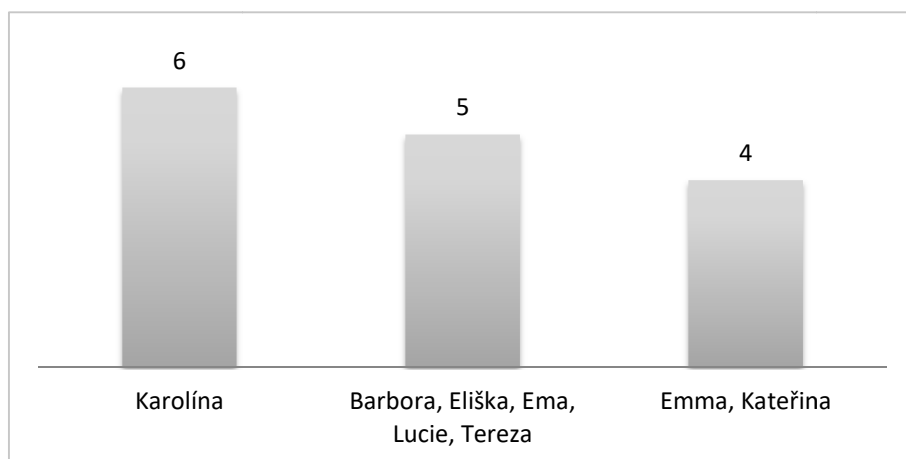
V následující tabulce je abecední seznam všech dívčích jmen, která se vyskytla v dotaznících. Zároveň je uvedeno i jejich početní zastoupení:

Jméno	Zastoupení	Jméno	Zastoupení	Jméno	Zastoupení
Adéla	3	Jindřiška	1	Petronella	1
Alena	1	Johanka	1	Ráchel	1
Alexandra	1	Josefína	1	Rebeka	1
Alžběta	2	Karolína	6	Samanta	1
Amálie	1	Kateřina	4	Sandra	1
Andrea	1	Klára	2	Sára	1
Aneta	3	Kristýna	1	Simona	1
Anita	2	Lauren	1	Sofie	1
Anna	3	Lenka	1	Stela	1
Anna Magdalena	1	Leontýna	1	Stella	1
Bára	1	Liliana	1	Sylva	1
Barbora	5	Lilien	1	Šárka	1
Beata	1	Lilli Anna	1	Štěpánka	1
Beáta	1	Lilly	1	Tereza	5
Claudia	1	Linda	1	Valentina	1
Denisa	2	Loreen	1	Veronika	2
Dominika	1	Lucie	5	Viktorie	2
Elena	2	Ludmila	1	Zoë	1
Eleonora	1	Madlen	1	Zuzana	1

Elisabeth Eve	1	Magdaléna	1
Eliška	5	Marcela	1
Elizabeth	1	Mariana	1
Ella	1	Marie	3
Ema	5	Markéta	2
Emma	4	Marta	1
Eva	1	Michaela	1
Františka	1	Nadia	1
Helena	1	Natálie	1
Isabel	1	Nela	2
Jana	2	Nina	1

Tabulka 3: Dívčí jména sesbíraná v dotazníkovém šetření

Z dívčích jmen se na prvních příčkách ve sledovaném období umístila jména Karolína (6x), Barbora (5x), Eliška (5x), Ema (5x), Lucie (5x), Tereza (5x), Emma (4x) a Kateřina (4x).

Graf 4: Nejčastější dívčí jména

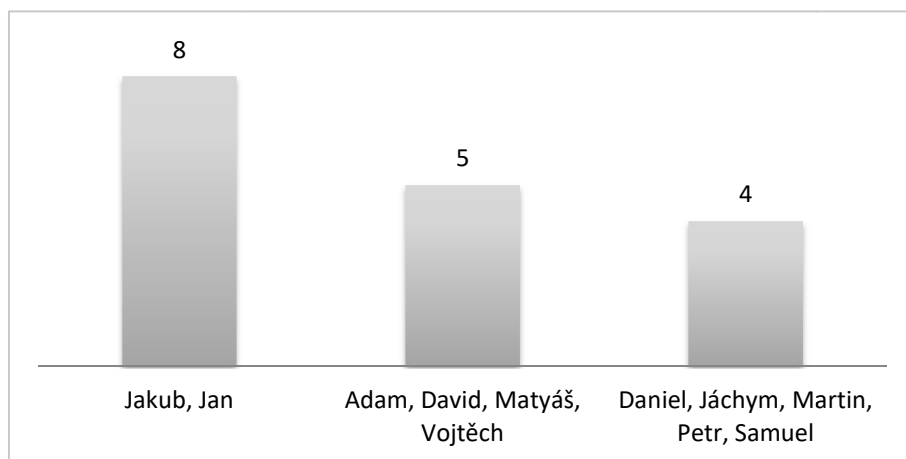
3.1.2.2 Chlapecká jména

V dotazníku byla zastoupena tato chlapecká jména (opět dle abecedního pořádku a s početním zastoupením):

Jméno	Zastoupení	Jméno	Zastoupení	Jméno	Zastoupení
Adam	5	Kryštof	1	Richard	1
Alex	1	Ladislav	1	Robert	1
Alexandr	1	Leoš	1	Samuel	4
Antonín	3	Lukas	1	Sebastian	1
Bartoloměj	1	Lukáš	2	Sebastián	1
Daniel	4	Luke Joshua	1	Stanislav	2
Daniel Jakub	1	Marek	2	Šimon	2
David	5	Martin	4	Štěpán	2
Denis	2	Matěj	3	Tadeáš	1
Dominik	1	Mateo	1	Tobias Elijah	1
Filip	2	Matyáš	5	Tobiáš	1
František	2	Matyáš Adolf	1	Tomáš	2
Hugo	1	Maxmilián	1	Václav	1
Hynek	1	Michael	1	Vendelín	1
Jáchym	4	Michal	2	Viktor	1
Jakub	8	Oliver	1	Vilém	1
Jan	8	Ondřej	3	Vincent	1
Jaroslav	1	Patrik	1	Vladimír	1
Jiří	3	Petr	4	Vojtěch	5
Josef	1	Přemysl	1	Zdeněk	3
Kristián	1	Radek	1		

Tabulka 4: Chlapecká jména sesbíraná v dotazníkovém šetření

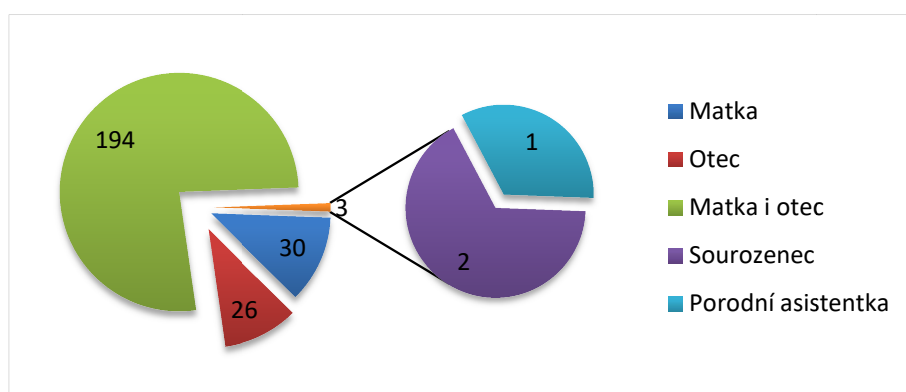
Mezi nejfrekventovanější chlapecká jména ve zkoumaném období patří jména Jakub (8x) a Jan (8x), Adam (5x), David (5x), Matyáš (5x), Vojtěch (5x), Daniel (4x), Jáchym (4x), Martin (4x), Petr (4x), Samuel (4x).

Graf 5: Nejčastější chlapecká jména

3.1.2.3 Výběr jména

O výběru jména rozhodovali zpravidla rodiče, prarodiče a sourozenci. Dle mého šetření se v 77 % případů na jméně dohodli rodiče společně, ve 12 % případů rozhodla samostatně matka a v 10 % případů sám otec. O jméně pouze 2krát rozhodl sourozenec a jednou nechali rodiče výběr jména na porodní asistentce. O zbývajících 3 odpovědích bohužel nemáme bližší informace.

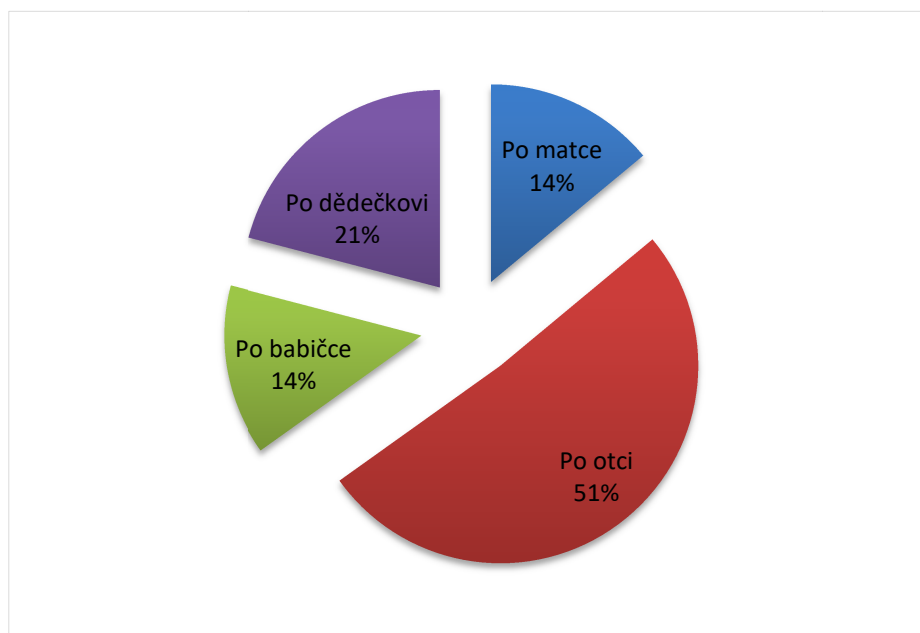

Graf 6: Výběr jména

3.1.3 Motivace pojmenování

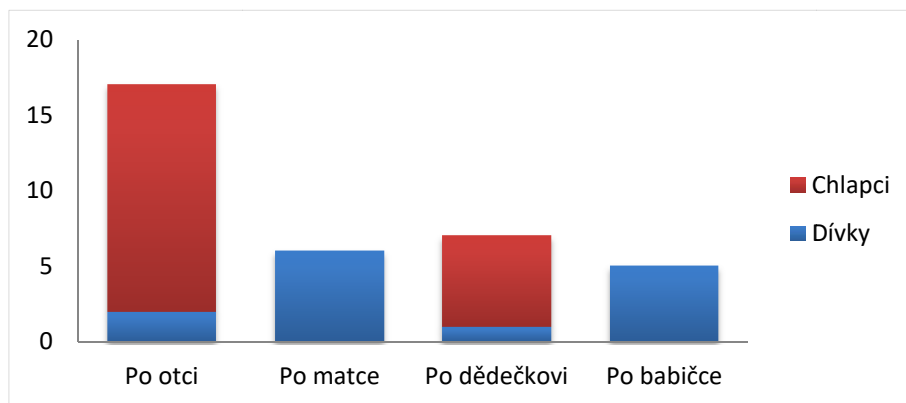
3.1.3.1 Rodinná tradice

Dle mého výzkumu dostaly děti jméno po někom z rodiny ve 43 případech. Zachování jména dle rodinné tradice tedy rozhodovalo pouze v necelých 17 % případech, což je nejnižší motivační zastoupení ve zkoumaných kategoriích. Miloslava Knappová o rodinných zvyklostech tvrdí, že *v současné době patří rodinné zvyklosti k silným a vývojově perspektivním motivačním podnětům, třebaže ve srovnání s minulostí již poněkud ustupují.*⁴⁶

Graf 7: Rodinná tradice

⁴⁶ KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia 1989, s. 130.

Graf 8: Zachování rodové tradice

Po matce a po babičce byly pojmenované pouze dívky, po otci a dědečkovi byli pojmenováni především chlapci, ale ve 3 případech bylo z otcova či dědečkova jména vytvořeno jméno dívčí, konkrétně se jednalo o jména Dominika, Jana a Simona. Všechna tato dívčí jména vznikla přechýlením pomocí přípony -a.

3.1.3.2 Oblíbenost jména

85 respondentů (33 % ze všech dotázaných) volilo jméno podle jeho aktuální módnosti, originality nebo volilo jméno podle populární osobnosti/postavy. Respondenti měli možnost vybrat i všechny možnosti najednou. Nejčastějším důvodem pro výběr jména (69 % dotazovaných) byla originalita jména, následovala aktuální módnost jména (13 %) a v poslední řadě byly děti pojmenovány podle populární osobnosti (7 %).

Jména, která respondenti zvolili, jsem porovnala s údaji na webu www.nasejmena.cz.⁴⁷ Za originální jména jsou považována například neobvyklá Madlen (144), Lilly (201), Lilli Anna (3), Nadia (72), Ráchel (315), Isabel (244),

⁴⁷ V závorce je uvedeno aktuální zastoupení jména v České republice. Zdroj: Naše jména, dostupné na: <http://www.nasejmena.cz/nj/cetnost.php> [cit. 5. 10. 2016]

Elisabeth Eve (1), Lauren (18), Hugo (959), Matyáš Adolf (3), Bartoloměj (749), Luke Joshua (1), Vendelín (391). Na druhé straně se v této kategorii vyskytla jména běžná a často používaná a přesto považovaná za originální – Anna (135 880), Barbora (56 246), Veronika (87 975), Jana (266 160), Kateřina (117 478), Jakub (105 316), Jan (294 354), Martin (187 420) apod.

Na základě módnosti volilo jméno 13 % účastníků průzkumu. Mezi módní jména patří Barbora, Eliška, Karolína a Tereza, David, Matyáš a Tomáš. Jména získaná v dotaznících jsem porovnála s žebříčkem „TOP 20“ dětských jmen sesbíraným Českým statistickým úřadem.⁴⁸

	LEDEN 2005	LEDEN 2006	LEDEN 2007	LEDEN 2008	LEDEN 2009	LEDEN 2010	LEDEN 2011	LEDEN 2012	LEDEN 2014	LEDEN 2015
1.	Tereza	Tereza	Tereza	Tereza	Tereza	Tereza	Tereza	Eliška	Anna	Eliška
2.	Eliška	Adéla	Karolína	Natálie	Natálie	Anna	Eliška	Tereza	Eliška	Anna
3.	Adéla	Kateřina	Natálie	Anna	Eliška	Eliška	Anna	Adéla	Tereza	Tereza
4.	Natálie	Natálie	Anna	Adéla	Karolína	Karolína	Adéla	Karolína	Adéla	Adéla
5.	Anna	Anna	Eliška	Eliška	Adéla	Natálie	Karolína	Anna	Karolína	Karolína
6.	Karolína	Eliška	Adéla	Karolína	Anna	Adéla	Natálie	Natálie	Natálie	Kristýna
7.	Kristýna	Karolína	Kateřina	Kateřina	Kateřina	Kristýna	Kateřina	Kristýna	Sofie	Ema
8.	Aneta	Kristýna	Lucie	Barbora	Barbora	Barbora	Kristýna	Lucie	Barbora	Sofie
9.	Nikola	Veronika	Kristýna	Lucie	Kristýna	Lucie	Lucie	Barbora	Nela	Natálie
10.	Kateřina	Lucie	Nikola	Kristýna	Lucie	Kateřina	Barbora	Nela	Viktorie	Viktorie
11.	Lucie	Nikola	Barbora	Nikola	Veronika	Veronika	Veronika	Ema	Kristýna	Nela
12.	Veronika	Michaela	Veronika	Aneta	Nela	Nela	Klára	Kateřina	Lucie	Laura
13.	Barbora	Barbora	Aneta	Věra	Nikola	Ema	Nela	Sofie	Ema	Marie
14.	Michaela	Aneta	Nela	Michaela	Klára	Nikola	Michaela	Klára	Kateřina	Klára
15.	Klára	Klára	Michaela	Nela	Michaela	Klára	Ema	Veronika	Veronika	Lucie
16.	Marie	Marie	Marie	Klára	Viktorie	Sofie	Sofie	Aneta	Klára	Veronika
17.	Nela	Zuzana	Klára	Marie	Marie	Viktorie	Marie	Viktorie	Aneta	Barbora
18.	Jana	Nela	Zuzana	Zuzana	Aneta	Aneta	Aneta	Zuzana	Laura	Aneta
19.	Zuzana	Sára	Sára	Sára	Sára	Marie	Nikola	Marie	Julie	Kateřina
20.	Markéta	Denisa	Markéta	Julie	Ema	Anežka	Viktorie	Nikola	Amálie	Zuzana

Tabulka 5: „TOP 20“ dívčích jmen (2005–2015)

⁴⁸ Tabulku z prezentace jsem upravila k mým účelům. Zdroj: ČSÚ, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/zvitezila-detska-jmena-jakub-a-eliska>.

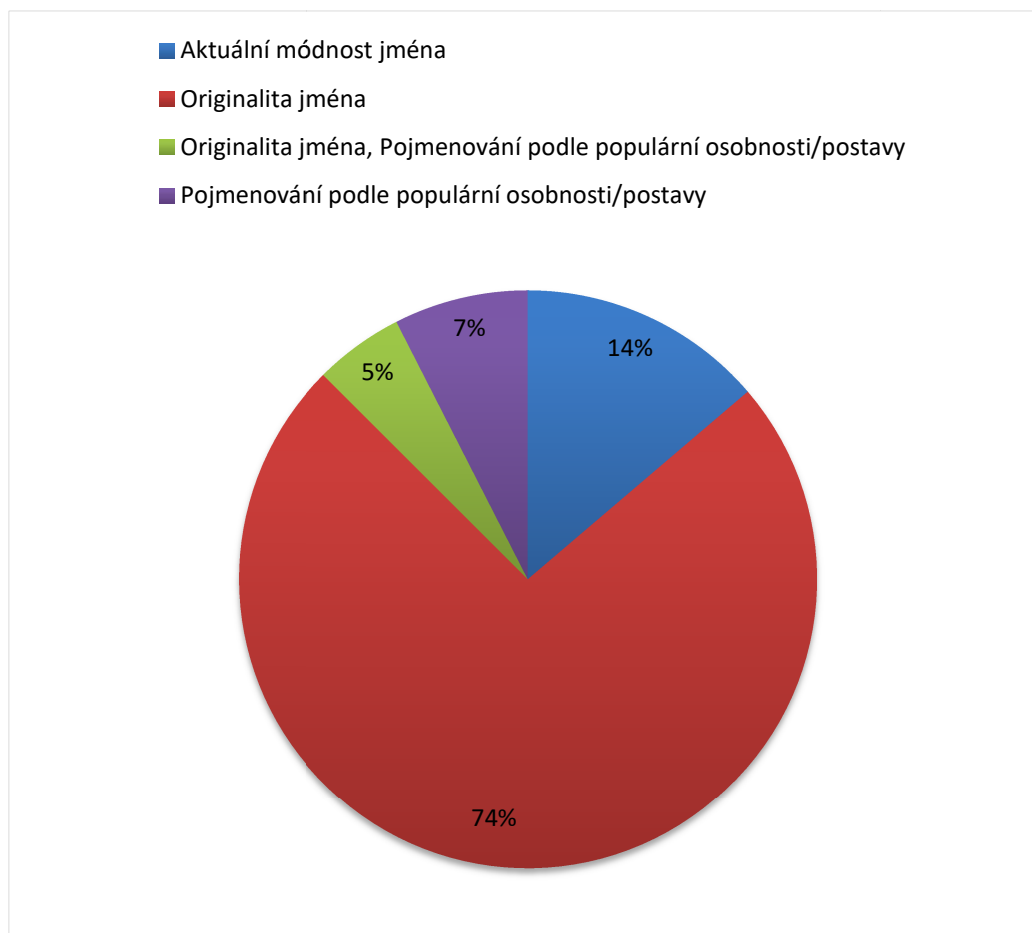
	LEDEN 2005	LEDEN 2006	LEDEN 2007	LEDEN 2008	LEDEN 2009	LEDEN 2010	LEDEN 2011	LEDEN 2012	LEDEN 2014	LEDEN 2015
1.	Jan	Jakub	Jan	Jakub	Jakub	Jan	Jakub	Jakub	Jakub	Jakub
2.	Jakub	Jan	Jakub	Jan	Jan	Jakub	Jan	Jan	Jan	Jan
3.	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš	Tomáš
4.	Adam	Ondřej	Adam	Lukáš	Lukáš	Lukáš	Lukáš	Matyáš	Filip	Adam
5.	Ondřej	Lukáš	Ondřej	Ondřej	Filip	Filip	Matěj	Adam	Vojtěch	Filip
6.	Martin	David	Lukáš	Vojtěch	David	Ondřej	Matyáš	Ondřej	Adam	Lukáš
7.	Filip	Vojtěch	Matěj	Matěj	Ondřej	Matěj	Adam	Lukáš	Matyáš	Vojtěch
8.	Lukáš	Adam	Filip	Adam	Matěj	Vojtěch	Filip	Vojtěch	Ondřej	Matyáš
9.	Vojtěch	Martin	Vojtěch	Daniel	Adam	David	Vojtěch	Matěj	David	David
10.	Matěj	Matěj	David	Filip	Vojtěch	Adam	Ondřej	Filip	Matěj	Matěj
11.	Daniel	Filip	Martin	David	Martin	Matyáš	Martin	David	Daniel	Ondřej
12.	Petr	Petr	Daniel	Martin	Dominik	Martin	Dominik	Daniel	Lukáš	Daniel
13.	Pavel	Michal	Petr	Michal	Matyáš	Daniel	Daniel	Martin	Martin	Petr
14.	Jiří	Jiří	Michal	Dominik	Daniel	Dominik	David	Dominik	Dominik	Dominik
15.	David	Daniel	Dominik	Petr	Petr	Petr	Petr	Petr	Šimon	Martin
16.	Michal	Dominik	Marek	Jiří	Marek	Michal	Jiří	Šimon	Petr	Marek
17.	Dominik	Marek	Jiří	Matyáš	Michal	Marek	Michal	Marek	Jiří	Kryštof
18.	Marek	Matyáš	Matyáš	Štěpán	Jiří	Šimon	Štěpán	Michal	Štěpán	Václav
19.	Matyáš	Patrik	František	Patrik	Štěpán	Jiří	Šimon	Jiří	Marek	Antonín
20.	Patrik	Josef	Josef	Marek	Václav	Štěpán	Marek	Václav	Michal	Jiří

Tabulka 6: „TOP 20“ chlapeckých jmen (2005–2015)

Mnou shromážděná „módní jména“ odpovídají jménům ve statistikách ČSÚ za posledních 10 let.

Poslední variantou je pojmenování podle populární osobnosti/postavy. Tuto možnost zvolilo pouze 7 % dotazovaných. Patří sem jména Zoë, Anna, Emma, Elisabeth, Karolína, Jan, Jiří, Jakub. Respondenti bohužel neupřesnili, podle jakých konkrétních osobností/postav jména volili.

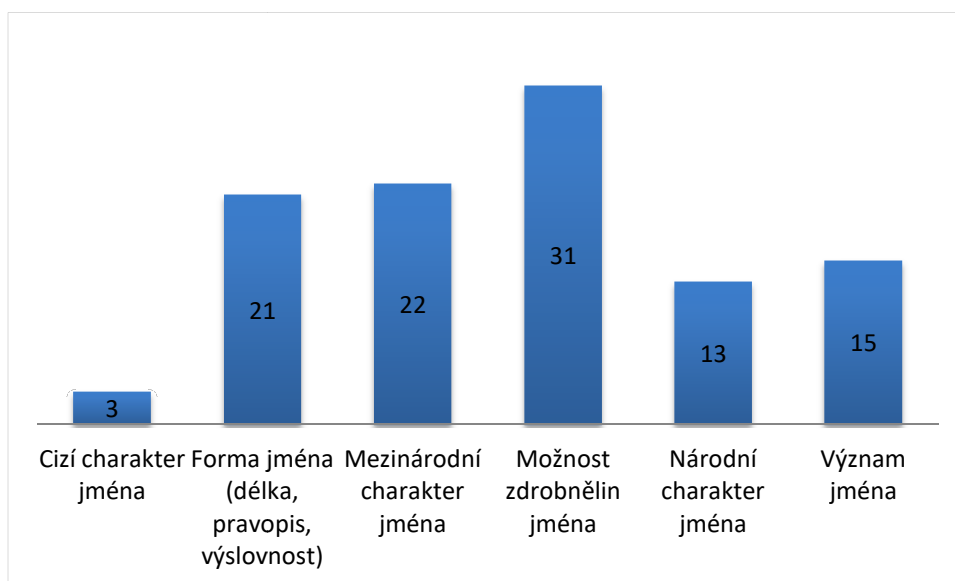
Ostatní respondenti zkombinovali několik možností dohromady. Nejčastějšími kombinacemi byly: originalita jména/pojmenování podle populární osobnosti/postavy a aktuální módnost jména/originalita jména.

Graf 9: Oblíbenost jména

3.1.4 Jazyková stránka jména

Na základě jazykové stránky volilo jméno 217 respondentů, tzn. 85 % všech dotazovaných. 105 z nich zvolilo jednoznačnou odpověď, zbývající počet účastníků průzkumu zvolil kombinaci několika možností. (V grafu jsem zohlednila pouze jednoznačné odpovědi.)

Graf 10: Jazyková stránka jména

3.1.4.1 Hypokoristika

Nejčastěji se lidé při výběru jména řídili tím, jestli je možné vytvořit citově zabarvenou obměnu základního tvaru daného jména. Čistě tuto variantu zvolilo 31 respondentů, v dalších 89 případech byla tato možnost rozhodující společně s jinými variantami. Celkem 55 % dotazovaných zohlednilo při výběru jména možnost tvorby hypokoristik.

V uvedených 31 případech byla zvolená tato jména⁴⁹:

Jméno	Domácké podoby
Adéla	Ad(k)a, Adina, Adla, Adél, Adélka, Adélice, Adélin(k)a
Barbora	Barka, Barča, Barče, Barčín(k)a, Baru(ška), Barun(k)a, Bora, Bája, Barušice, Barborka
Daniel	Dan, Danek, Danila, Dani(e)lek, Danouš(ek), Daneš
Denisa	Dena, Deny, Deni(ska), Denka, Denča, Denda, Denuš(ka), Denin(k)a
Eliška	Ela, Elin(k)a, Elča, Elza, Elka, Eluš(ka), Elišinka, Líz(ink)a
Jakub	Jakoubek, Jašek, Jak(eš), Jaki, Kuba, Kubík, Kouba, Kubula, Kubíček, Kubeš
Jan (2x)	Jenda, Jeníček, Jeník, Janík, Janica, Jéňa, Jano, Janeček, Janek, Johánek, Honza, Honzík, Honzák, Honzin, Honzíček, Hóňa, Honík, Hondůla, Honoušek, Honda
Jana	Jája, Janka, Janča, Jajka, Jani(na), Janička, Janice, Janík, Jaňule, Jaňák, Januška, Janinka, Jaňulka, Janulice, Jandůlka, Jenka, Johanuška, Honzina, Nina, Inka
Jaroslav	Jára, Jarda, Jardík, Járýs, Járýn, Jaran, Jarka, Jarek, Jaroš, Jarouš(ek), Jarunka, Jarušák, Sláva, Slav, Slávek
Karolína	Karla, Karča, Karka, Kája, Kájina, Karlunka, Karluše, Karolínka, Karolka, Karlunka, Lina, Linka
Kristián	Kris(ta), Chris, Kristek, Kristiánek, Křišteč, Tian, Týnek
Lucie (2x)	Luca, Lucy, Lucka, Lucin(ka), Luciáš, Luciška, Lucička, Lucika, Lucík, Luciánek, Lucienka, Lucinečka, Luciš(ek), Lucoušek, Lucušek, Lucuška, Lúča, Lusi
Lukáš	Lukášek, Luk, Lukša, Lukeš, Lukšík, Lukouš(ek)
Matěj	Máťa, Matějek, Matějí(če)k, Matouš(ek), Matys, Matýsek
Matyáš	Máťa, Matějek, Matějí(če)k, Matouš(ek), Matys, Matýsek
Michal	Michálek, Míša, Míťa, Mišánek, Míšek, Míšán, Míšenska, Miška, Michalouš(ek), Miki
Natálie	Nata, Naťka, Natálka, Naty, Naďa, Natuška
Nela	Nel, Nelka, Nelička, Neluš(ka), Nelin(k)a

⁴⁹ V závorkách uvádím domácké podoby jmen uvedené v publikaci *Jak se bude vaše dítě jmenovat* od Miloslavy Knappové.

Ondřej	Ondra, Ondráš(ek), Ondřejek, Ondrouš(ek), Ondřík, Ondříček, Ondras, Andrej
Petr	Péťa, Peťka, Peťul(k)a, Petří(če)k, Petras, Petran, Petřín, Petun(k)a, Petřica, Peťura, Peťour(ek), Petrouš(ek)
Petronella	Petra, Petrona, Petruška, Petruše, Petrun(k)a, Nela
Robert	Roby, Robík, Robin, Robertek, Bert(ík), Bertek
Štěpán	Štěp(k)a, Štefa(n), Štefi, Štěpánek, Štěpík, Štěpek, Štěpouš(ek)
Tereza	Tea, Tera, Terka, Terča, Teruš(ka), Terouš, Tery, Terezina, Réza, Terin(k)a, Rézin(k)a
Tomáš (2x)	Tom, Tomi, Tomča, Tomík, Tomeš, Tomek Tomin, Tomášek, Tomouš(ek), Tomíšek, Tomíček, Tomuška, Toman
Veronika (2x)	Vera, Verunka, Veruš(ka), Verčula, Veruňák, Veronička, Veronka, Věruna, Runa, Nika, Ron(k)a, Nička
Vojtěch	Vojta, Vojtek, Vojtin, Vojtíšek, Vojtík, Vojan, Těša, Vova

Tabulka 7: Hypokoristika

3.1.4.2 Mezinárodní charakter jména

Druhou nejčastější motivací pro pojmenování (22 respondentů) z hlediska jazykové stránky byl mezinárodní charakter jména. Za mezinárodní byla považována jména: Alex, Alžběta/Elizabeth, Aneta, Claudia, 2x Daniel, Elena, Emma, Kamila, Lilien, Lilly, Loreen, Lukas, Martin, Mateo, Michael, Ráchel, Samuel, Sandra, Sebastian a Vincent.

Většina z uvedených jmen je bez diakritických znamének, což umožňuje lepší výslovnost a grafické zaznamenání i mimo naše území. Nemělo by tak docházet ke komolení jmen.

3.1.4.3 Forma jména

Na pomyslném třetím místě motivace volby jména skončila forma jména, kdy se rodiče rozhodovali na základě délky, pravopisu a výslovnosti jména. Tuto

možnost zvolilo 21 dotázaných. Šlo o jména: 3x Adam, Alena, Barbora, 2x Eliška, 2x Ema, Filip, Jáchym, Lukáš, Martin, Nina, Ondřej, 2x Samuel, Stela, Sylva, Viktor a Vilém.

Jména byla maximálně tříslabičná a většina z nich byla bez diakritických znamének. Zda byla rodná jména zvolena kvůli kombinaci s příjmením, nemůžeme z výsledků dotazníku kvůli nedostatečným informacím zhodnotit.

3.1.4.4 Význam jména

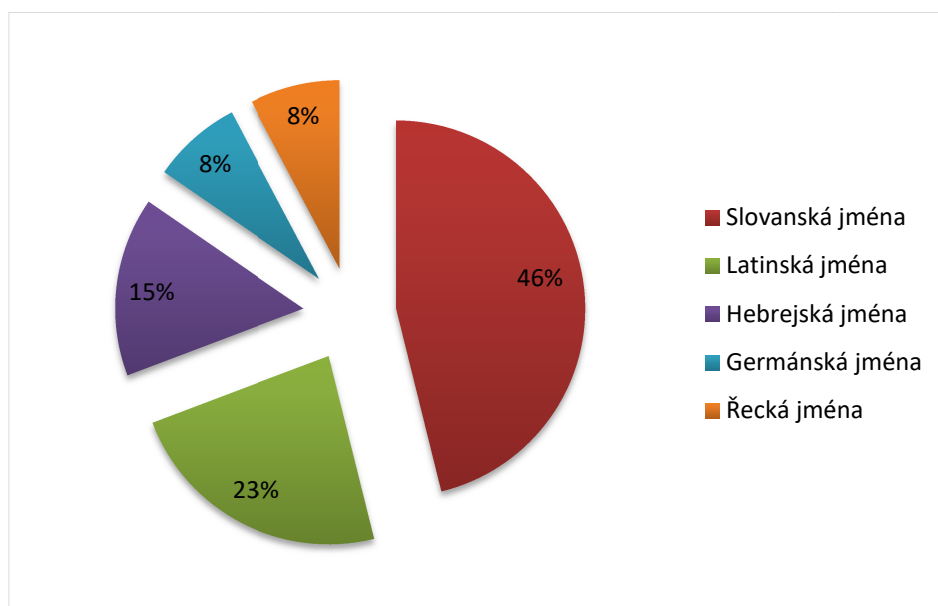
Na základě původního (etymologického) významu byla zvolena tato jména: Alexandr („obránce mužů“), Anna Magdalena („milostná, milostiplná“ + „pocházející z Magdaly“), František („svobodný muž, chlap), Isabel („bůh je má přísaha“), Karolína (ženské jméno ke jménu Karel „(svobodný) muž, chlap“), Kateřina („čistá, cudná, mravná“), Liliana (název květiny – lilie, což je symbol čistoty), Lucie (ženská podoba ke jménu Lucius „světlý, zářící“), Magdaléna („pocházející z Magdaly“), Marek („bojovník; válečnický, bojovný“), Michal („kdo (je) jako bůh, podobný bohu?“), Patrik („patricijský, urozený, šlechtický“), Petr („skála“), Šimon („slyšící, naslouchající“), Viktorie („ženská podoba ke jménu Viktor „vítězství“).

Dle různých internetových diskuzí rozebírajících problematiku rodného jména je význam jména při jeho výběru zásadní pro mnoho lidí. Na základě mých poznatků to však nemůžu potvrdit. Význam jména byl pro respondenty mého dotazníku rozhodující pouze ve 13 případech.

3.1.4.5 Národní charakter jména

Za jména s národním charakterem považovali respondenti mého dotazníku jména: Antonín, Eliška, Jáchym, Jindřiška, Klára, Ladislav, Ludmila, Matěj, Stanislav, Šárka, Štěpánka, Václav, Vendelín.

Necelá polovina jmen, která respondenti považovali za jména s národním charakterem, byla slovanského původu. Následovala jména latinského, hebrejského, německého a řeckého původu.

Graf 11: Národní charakter jména

Mezi typická národní jména řadím jména, jejichž nositeli byli v naší historii významní panovníci/významné osobnosti nebo jména slovanského původu: Antonín, Eliška, Jáchym, Ladislav, Ludmila, Matěj, Stanislav, Šárka, Václav (Vendelín – varianta jména Václav)

Jména Jindřiška, Klára, Štěpánka nepovažuji za jména patřící do této kategorie, ale vzhledem k informacím, které respondenti uvedli v dotazníku, je v tomto oddílu uvádím.

3.1.4.6 Cizí charakter jména

Pouze ve třech případech zvolili rodiče jméno tak, aby bylo použitelné i v zahraničí. Byla to jména: Lilli Anna, Zoë a Samuel.

3.1.5 Ostatní

V posledním úseku dotazníku mohli respondenti volit mezi možnostmi: nepřemýšlel/a jsem o tom, jméno se mi líbilo, náhodně zvolené jméno, kombinace křestního jména s příjmením, církevní (náboženské) vlivy. Nejčastěji byla volená varianta *jméno se mi líbilo*, následovala kombinace *jméno se mi líbilo/kombinace křestního jména s příjmením* a samotná *kombinace křestního jména s příjmením*. V následujícím grafu zmiňuji pouze výše uvedené varianty.

Graf 12: Ostatní

3.1.6 Zajímavosti

Někteří respondenti doplnili důvody výběru jména v komentáři v závěru dotazníku. Komentáře v původním znění jsem společně s rodnými jmény zpracovala do tabulky.

Jméno	Doplňující komentář
Adam	„Svátek na Vánoce.“
Alena	„Líbilo se mi, že jméno můžu různě „upravit“ pro oslovení malého dítěte, ale ve své neupravené podobě je krásné i pro dospělou ženu. Taky se mi líbí tříslabičná jména“
Alexandr	„Jméno po antické osobě.“ ⁵⁰
Eleonora	„Asi před deseti lety jsem měla oblíbený horor, jehož hlavní postavou byla dívka jménem Eleanor. Asi za dva roky jsem na hřbitově na úplně cizím náhrobku viděla jméno Eleonora – a bylo jasno. Muž má zase rád Mustang Eleanor.“
Jáchym	„Rovnováha germánských a židovských jmen.“
Jana	„Aby nebylo pro život komplikované.“
Leontýna	„Charakterové vlastnosti pohádkové bytosti – křehkost.“
Linda	„Jméno je obsaženo v příjmení babičky za svobodna.“
Mariana	„Zjevování ve snu.“
Matyáš	„Mělo to být originální jméno, které jsem ze svého okolí neznala. Bohužel opak byl pravdou. Polovina školky se jmenuje Matyáš nebo podobné... Zřejmě si totéž jako já říkali všichni rodiče. Už v porodnici byli tři Matyáškové.“
Matyáš Adolf	„Rovnováha germánských a židovských jmen.“
Ráchel	„Hledala jsem výjimečné jméno, které nemá jen tak někdo, navíc mi imponuje jeho židovský původ (sama jsem ovšem nevěřící). Dlouho jsem uvažovala nad variantou bez čárky nad <i>a</i> , nakonec rozhodla dlouhá varianta, bála jsem se, aby jí neřekli [rejčl].“
Samanta	„Maximálně 500 jmen v republice, hodící se k jménu sestry (Rebecka – trojslabičné a hebrejské), bez diakritiky.“

⁵⁰ Zřejmě po králi Makedonie Alexandru Velikém.

Sára	„Pro jméno jsme se rozhodli na koncertu podle písničky kapely Traband.“ ⁵¹
------	---

Tabulka 8: Doplnující komentáře

Někteří respondenti vyplnili i kolonku: *jak byste nikdy nepojmenoval/a své dítě*. Některé odpovědi se často opakovaly. Pro zajímavost zmiňuji vybrané odpovědi:

- cizí jméno – zmíněno 42krát
- staročeské jméno – zmíněno 11krát
- po někom z rodiny – zmíněno 10krát
- Hugo – zmíněno 9krát
- Esmeralda – zmíněno 8krát (odhaduji, že podle hlavní hrdinky mexické telenovely Esmeralda)
- Adolf – zmíněno 8krát (zřejmě odkaz Adolfa Hitlera)
- módní jméno – zmíněno 8krát
- jméno nezvolené z osobních důvodů – 7krát (tato odpověď se týkala vždy dívčích jmen)
- exotické jméno – zmíněno 6krát
- Božena – zmíněno 5krát

⁵¹ Píseň Sáro! od kapely Traband.

4 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat a shrnout podněty, na jejichž základě v současné době rodiče v České republice pojmenovávají své děti. Výzkum byl zaměřený na děti narozené v letech 2005–2015.

Hlavním zdrojem informací pro mě byly odpovědi z dotazníkového šetření, které probíhalo v roce 2015. Dotazníky vyplnilo celkem 255 respondentů. Šetření se účastnilo celkem 239 žen a 16 mužů v rozmezí od 18 do 52 let. Národnostní složení respondentů nebylo nijak pestré – 243 Čechů a 11 Slováků.

Mezi nejčastěji zvolenými dívčími jmény jsou Karolína, Barbora, Eliška, Ema, Lucie, Tereza, Emma a Kateřina. Většina těchto jmen – v porovnání se statistikami ČSÚ – je za posledních deset let opravdu nejčastěji volená. Výjimku tvoří jméno Ema, které se v žebříčku dvaceti nejoblíbenějších jmen vyskytuje až od roku 2009 a jméno Emma, které ve výše uvedeném žebříčku prozatím nefiguruje. Mezi chlapeckými jmény dominovala jména Jakub, Jan, Adam, David, Matyáš, Vojtěch, Daniel, Jáchym, Martin, Petr a Samuel. Kromě jmen Samuel a Jáchym, která se mezi dvaceti oblíbenými jmény zatím neobjevila ani jednou, jsou všechna uvedená jména na předních pozicích zmiňovaných žebříčků. Výzkum a s ním spojené studium rodným jmen ukázali, že první místa v žebříčcích populárních jmen drží stále stejná jména. A to i přesto, že v současnosti naše země prochází velkou expanzí nových a neobvyklých jmen. V žebříčcích oblíbenosti bude ale tento fakt znát až za několik let, kdy se repertoár jmen natolik pozmění, že Terezy, Elišky a Anny a Jany, Jakuby a Tomáše vytlačí doposud neužívaná jména.

Při výběru jména rozhodlo 77 % dotazovaných rodičů společně, ve 12 % případech zvolila jméno sama matka a v 10 % sám otec.

Z dotazníků dále vyplynulo, že nejčastěji rodiče zvolili jméno na základě *jazykové stránky*. Tuto možnost zvolilo 217 respondentů. Z jazykového hlediska pro ně byla nejdůležitější možnost utvořit z oficiální podoby jména *zdrobnělinu* (např. Adéla, Barbora, Denisa, Lukáš, Ondřej, Petr). Na druhém místě se umístil *mezinárodní charakter jména* (např. jména Alex, Claudia, Emma, Lukas, Samuel, Vincent). Všechna jména získaná v této kategorii jsou bez diakritiky a jejich grafická podoba se shoduje s podobou jména při výslovnosti. Jedinou výjimku tvoří jméno Alžběta. Toto jméno je sice používané i v zahraničí (Elizabeth), ale domnívám se, že v této grafické podobě je velká pravděpodobnost jeho komolení. V závěsu za mezinárodním charakterem jména se umístila *forma jména* (např. Adam, Barbora, Ema, Filip, Samuel, Viktor). Žádné ze jmen získaných v této kategorii nebylo více jak tříslabičné a nemělo nijak složitou pravopisnou podobu. *Význam jména* byl rozhodující pro nejmenší počet dotazovaných.

Na pomyslném druhém místě motivace volby rodného jména se umístila *oblíbenost jména*. Na této variantě se shodlo 85 respondentů. Konkrétně v pořadí⁵² *originalita jména*, *módnost jména* a *pojmenování podle populární osobnosti/filmové postavy*. Mezi originalitou a módností jména je velmi tenká hranice. Často se ukazuje, že rodiče zvolí jméno, o kterém si myslí, že je originální, ale ve skutečnosti je natolik frekventované, že ztrácí svou primární

⁵² Od největšího počtu odpovědí po nejmenší.

funkci – tedy jednoznačně identifikovat jeho nositele. Z originálního jména se vzápětí stává jméno módní.

Na posledním místě v rámci mého dotazníkového šetření skončila volba jména na základě zachování *rodinné tradice*. Z výzkumu vyplynulo, že po rodičích/prarodičích jsou pojmenovávaní především chlapci. V 51 % případů byli chlapci pojmenováni po otci a ve 21 % případů po dědečkovi. Dívčí jména byla děděná zhruba třikrát méně než jména chlapecká.

Respondenti mohli volit odpovědi i mimo uvedené kategorie. Měli zde na výběr mezi možnostmi: Jméno se mi líbilo, Kombinace křestního jména s příjmením, Náhodně zvolené jméno a Nepřemýšlel/a jsem o tom. Nejčastěji se lidé přikláněli k variantám *jméno se mi líbilo*, *kombinace křestního jména s příjmením* nebo tyto varianty sloučili.

5 Seznam zdrojů

Knižní zdroje:

BAAR, Jindřich Šimon. *Jan Cimburá: Jihočeská idyla*. Praha: Knižní klub, 1994, s. 7. ISBN 80-85634-71-6.

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1349-0.

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989. ISBN 80-200-0167-0.

KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-200-0016-X.

Sborníky:

PLESKALOVÁ, Jana. *Vlastní jména osobní v češtině* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 7–19 [cit. 2016-05-10].

Odborná periodika:

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Amálka a Bobeš, nebo Amálie a Josef?: K přehodnocování hypokoristik v základní podobě*. *Acta onomastica*. 2012, 53(LIII), 162–169. ISSN 1211-4413.

MATÚŠOVÁ, Jana. *Synchronní, diachronní a srovnávací metoda v onomastice*. *Slovo a Slovesnost*. 1991, 52 (3), s. 237–240.

ŠRÁMEK, Rudolf. K jubileu Miloslavy Knappové. Naše řeč. 2006, 89 (2), s. 103–104.

Periodika:

ŠTÍCKÝ, Jiří. Od Adolfa k Mercedes Krasomile. Reportér. 2015(06), s. 56–62.

WILKOVÁ, Scarlett. Jména, to je věda. MF Dnes. 2015(13), s. 10–15.

Internetové zdroje:

Česká televize. www.ceskatelevize.cz. [online]. 20. 10. 2016 [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1940570-letos-se-narodila-rihana-adel-i-barnabas-nejvic-je-ale-porad-elisek-a-jakubu>.

HAVRALÍK, Milan. Hlúpata či Čestmír aneb o jménech v proměnách doby. In: *Speciál* [rozhlasový pořad]. Moderuje Martina BÍLÁ. Radio Praha - Radiožurnál, 31. 12. 2008 8:00.

iDnes.cz. www.idnes.cz. [online]. 10. 4. 2015 [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/neobvykle-jmeno-winnetou-z-klasterce-nad-ohri-f40-/usti-zpravy.aspx?c=A150410_2154362_usti-zpravy_alh.

iDnes.cz. www.idnes.cz. [online]. 15. 4. 2016 [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/jmeno-prijmeni-rodic-celebrita-vojak-karel-gott-tauchman-pej-/liberec-zpravy.aspx?c=A150414_162916_liberec-zpravy_ddt.

KNAPPOVÁ, Miloslava. Tohle jsou nejšílenější jména na světě! V Česku s neobvyklými jmény uspějete stěží. In: *Žurnál servis* [rozhlasový pořad]. Moderuje Karolína PROCHÁZKOVÁ. ČRo – Radiožurnál, 9. 10. 2014 9:30.

V hitparádě jmen vítězí Eliška a Jakub, v oblibě je dohánějí Anna a Jan. In: *Politika a společnost* [rozhlasový pořad]. Připravila Eva RAJLICOVÁ. ČRo – Zprávy, 20. 10. 2015 13:44.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sběrka zákonů. 2. 8. 2000. Dostupný také z: www.portal.gov.cz/zakon/301/2000.

www.nasejmena.cz